د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

شپږم ټولګی

ـوري اړه

منعه دی.

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

پښتو

شپږم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکواله:

– د مؤلف مرستیاله فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ غړې.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

د ولسي او مشرانو جرګو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې

کابل پوهنتون

– پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارټمنټ استاد.

علومو اکاډمي

– سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

١. د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارګر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ایډیټ کوونکی.
٢. د سر مؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ آمر.
٣. د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو د یپارټمنټ علمي او مسلکي غړی.
۴. د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ غړی.
۵. محمد عزیز حسین خېل د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ غړی.
٦. سیف الرحمن آشنا د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ ادیټور.
٧. پلوشه د عاشقان او عارفان د لیسې ښوونکې.

انځورګران: نفیسه پوپلزۍ او محمد غالب الله یار.

د محتویاتو، دیني، فرهنګي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمیټې:

– ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
– دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

– دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
– دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
– د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین:

نصرالدین (ناصر) او حمید الله (غفاري)

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه ګرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب فهرست

شمېرې	عنوان	مخونه
۱	حمد	۱
۲	پوهنه	۳
۳	ځان وپېژنه!	۵
۴	غرونه	۷
۵	آريايان	۹
٦	کتاب څنګه منځ ته راغی؟	۱۱
۷	حضرت علي کرم الله وجههُ	۱۱
۸	کلمه او دهغې ډولونه	۱۵
۹	د خپلواکو کلمو ډولونه	۱۷
۱۰	امير کروړ	۱۹
۱۱	متل څه ته وايي؟	۲۱
۱۲	د پټې خزانې ليکوال	۲۳
۱۳	مطالعه	۲۵
۱۴	نا خپلواکې کلمې	۲۷
۱۵	د لقمان حکيم نصيحتونه	۲۹
۱٦	وزير محمد اکبر خان	۳۱
۱۷	د شاعر ډالۍ	۳۳
۱۸	تاړې يا وندونه	۳۵
۱۹	د افغانستان طبيعي زېرمې	۳۷
۲۰	خوشحال خان خټک ته!	۳۹
۲۱	ستاينوم (صفت)	۴۱
۲۲	قيمتي ډبرې	۴۳

۲۳	کمپیوټر	۴۵
۲۴	ضمیرونه	۴۷
۲۵	لنډۍ	۴۹
٢٦	د آیوډین روغتیا یي ارزښت	۵۱
۲۷	شمېر نوم (عدد)	۵۳
۲۸	مېرمن زینبه	۵۵
۲۹	د پنسل اختراع	۵۷
۳۰	قیدونه	۵۹
۳۱	زلزله	٦١
۳۲	رحمان بابا	٦٣
۳۳	فعل او دهغه ډولونه	٦٥
۳۴	د بشر لوی خدمتګار	٦٧
۳۵	بېټ نیکه	٦٩
٣٦	د فعل رېښه	۷۱
۳۷	کوچنیان	۷۳
۳۸	دغوړونو ساتنه	۷۵
۳۹	ملي يووالی	۷۷
۴۰	د تېر مهال فعلونه	۷۹
۴۱	د نشه یي توکو اغېزې	۸۱
۴۲	په څمکه کې بدلونونه	۸۳
۴۳	فعل دبنې او شکل له مخې	۸۵
۴۴	کار وکړئ سوال مه کوئ!	۸۷
۴۵	ځیرک سوالګر	۸۹
٤٦	بشر دوستي	۹۱
۴۷	د وطن ترانه	۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

لومړی لوست

حمد

موخې:

۱. د پاک الله (جل جلاله) پېژندنه.
۲. د الله (جل جلاله) د ښې پېژندنې له پاره د دیني تعلیماتو زده کړه او لوستل.
۳. د شعر او بیتونو لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. موږ چا پیدا کړي یو؟
۲. پاک الله (جل جلاله) پرته له موږ څخه نور څه شیان پیدا کړي دي؟
۳. موږ د الله (جل جلاله) د صفاتو، قدرتونو او ښې پېژندنې له پاره ښایي څه وکړو؟

پاک الله (جل جلاله) ته!

ز‌ه مدد غواړم له تانه اې یوه خدایه احده
که مدد دې راسره وي چار به نه شي زما بده

زه عاجز مریی د ستایم تا به ستایم ستا په فضل
ستا ثنا صفت به وایم څو زه توان لرم بېحده

ستا ثنا ده تر حد تېره د بیابان تر شګو ډېره
هسې څوک دي چې خبر شي د دې شګو له عدده

دا شامت زموږ خپل دی چې مو کار هسې مشکل دی
ګڼه تـه څه هسې نه یې چې خپل ورتړې له رده

د خوشحال ویل اومه دي لایق ستا د صفت نه دي
ستا پـه فـضل به پخېږي دا اومه ویل احده

خوشحال خان خټک

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

مدد - مرسته	چار- کار	احد - يو (واحد)
شامت- بدمرغي	اومه- خام	مريی- غلام
ستايم- ستاينه کوم		

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې شعر ولولي.
۲. د الله (جل جلاله) د قدرتونو او صفاتو په هکله دې خبرې وکړي.
۳. زده کوونکي دې په ګروپونو باندې وويشي او هر ګروپ دې له يو بل سره دمشورې په توګه د خدای (جل جلاله) په صفاتو او قدرتونو باندې خبرې وکړي، او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن خپلې خبرې نورو ته ووايي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱.زده کوونکي دې د شعر بيتونه ولولي او هغه دې معنا کړي.
۲. په دوه کسيزه توګه دې دا شعر داملا په توګه يو بل ته ووايي او ودې ليکي.
۳. پـه وار سره دې د ټولګي مخې تـه را شي او پـه مېز باندې ايښودل شـوي کارتونـه چې د الله (جل جلاله) نومونه او صفتونه په کې ليکل شوي واخلي. هر يو زده کوونکی دې دخپل کارت کلمه په تخته وليکي او هغې ته دې يوه جمله جوړه کړي.
دمثـال په تـوګـه: په کـارت کـې (رحم) هـېـڅـوک د خدای (جل جلاله) لـه رحـم څـخـه بې نصيبه نه دی.

ارزونه:

۱. زده کوونکي شعر لوستلی او په مطلب يې پوهېدلی شي؟
۲. د شعر هر يو بيت لوستلی اوتوضيح کولی شي؟
۳. دا لاندې کلمې په تورو اړولی شي؟
(احد ، ستايم، فضل، شامت، اومه)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې له خپلو کورنيو سره د الله (جل جلالـه) د قدرتونو او صـفاتو پـه هکله مشورې وکړي. د هغو له ويناوو څخه دې پنځو صفتونو تـه جملې جوړې او په کتابچو کې دې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

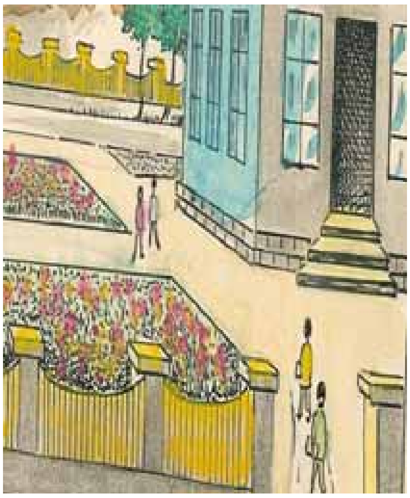

دوهم لوست

پوهنه

موخې:

١. زده کوونکي د پوهنې په معنا او مفهوم باندې وپوهېږي.

٢. د پوهنې په ارزښت باندې وپوهېږي.

٣. متن سم ولولي او ويې ليکي.

هڅوونکې پوښتنې:

١. تاسو پوهېږئ چې پوهنه څه معنا لري؟

٢. موږ ولې درس وايو او دا موضوع له پوهنې سره څه اړيکې لري؟

٣. موږ څنګه کولی شو چې دپوهې خاوندان شو؟

علم د پوهې، پېژندنې او خبرتيا په معنا دی. پوهنه ديوې رڼا په څېر د انسان زړه، دماغ او د هغه د برياليتوبونو لارې روښانه کوي. انسان له بې لارۍ او مايوسۍ څخه ژغوري او خپلې موخې ته يې د رسېدو لارې چارې برابروي. له بلې خوا ناپوهي داسې تياره ده، چې انسان له ډار، خطر او خوارۍ سره مخامخ کوي.

څښتن تعالی (جل جلاله) په خپله د پوه او ناپوه ترمنځ د توپير په هکله داسې فرمايي: ((آيا هغه کسان چې پوهېږي له هغو کسانو سره چې نه پوهېږي برابر دي؟))

هېڅکله پوهه او ناپوهي – رڼا او تياره سره برابر نه دي.

انسان د علم او پوهې په وسيله لومړی خپل ځان او بيا خپل خالق (جل جلاله) پېژني. په کار دي چې له علم سره يې عمل هم ملګری وي، ځکه چې عمل د علم ميوه ګڼل کېږي او وايي چې: ((بې عمله عالم د هغې شنډې ونې په څېر دی چې ارزښت نه لري.)) همدا ډول له علم او پوهې څخه بايد د انسانانو دهوساينې، سوکالۍ او دهغوی د ستونزو دلرې کولو له پاره کار واخلو. د خپلو خلکو او دبشر د نېکمرغيو له پاره هلې ځلې وکړو.

نوي لغتونه:

برياليتوبونه - کاميابۍ	شنډه- بې مېوې	ستونزې- مشکلات	
هلې ځلې- هڅې او کوښښ	هوساينې- آرامي	سوکالي- آسوده ګي	

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په هکله دې معلومات وړاندې کړي.
۲. د پوهنې په ارزښت اوهغې ته د اړتیاوو په هکله دې خبرې وکړي.
۳. په متن کې دې متضادو کلمو ته اشاره وکړي. لکه: پوه، ناپوه - رڼا ، تیاره، خبرتیا ، بې خبري.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن له خپل ځان سره ولولي او دهغه مطلب دې په ساده کلمو کې څرګند کړي.
۲. زده کوونکي دې دا لاندې لغتونه تر معنا کولو وروسته په جملو کې وکاروي.
(پوهه ، ستونزې، ارزښت، سوکالي)
۳. زده کوونکي دې دا لاندې نیمګړې جملې د متن په لوستلو سره بشپړې کړي او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. دعلم او پوهې په مرسته لومړی خپل ځان او بیا................ .
ب. بې عمله عالم د ....
ج. آیا هغه کسان چې علم لري برابر دي له هغو......................... .
د. دعلم او پوهې څخه د انسانانو......................... .
هـ. پوهه دیوې رڼا په څېر د انسان زړه.............. .

ارزونه:

۱. زده کوونکي د پوهنې په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. په دې هکله یوه لنډه مقاله لیکلی شي؟
۳. متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دغه کلمې په مناسبو جملو کې وکاروي بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
(رڼا ، هوسایي، نېکمرغي، خواري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

ځان وپېژنه!

موخې:

۱. د ځان وپېژنه په معنا او مطلب باندې د زده کوونکو پوهېدل.
۲. زده کوونکي دې وپوهېږي چې دوی هم خپلو خلکو او ټولنې ته مسوولیتونه لري.
۳. دمتن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تا سو په دې مطلب پوهېږئ چې ځان وپېژنه څه معنا لري؟
۲. د یوه پوه او غیرتمن ځوان په صفت د ژوند په عملي ډګر کې باید څه وکړو؟
۳. ولې خلک او ټولنه موږ ته سترګې په لاره دي؟

سترګې پرانیزه، د بدبینۍ حس له مغزو څخه وباسه، په ځیرځیر وګوره، طبیعت ټول تاته په خندا د ژوندانه د هوساینې اسباب را غونډوي. غرونه ستا دلوړهمت د هرکلي له پاره هر لورته ولاړ دي. لمر هره ورځ له ځان سره تاته د ژوندانه بې شمېره هیلې را وړي. ځمکه خپل آرمانونه د ګلونو په پاڼو کې تاتـه وړاندې کوي.د وطن د ورو او زړو د امېد سترګې ستا خواته کږې دي، ځکه چې ته د دوی او دوی ستا دي. د کوچنیوالي لوبې کوچنیانو تـه پرېږده. د زلمیتـوب بې ځایـه عیشونه او هوسونه هغه چاته وړاندې کړه، چې ته یې پېښنې کوې.

ته دخپلو بې وزلو کاریګرو سره لیچې ونغاړه. له بزګرانو سره لاسونه تناکې کړه. لـه زده کوونکو سره ماغزه په کار واچوه. د وطن د پرمختګ له پاره زیار وباسه. پرېږده! چې نور په هوا الوزي ته بې وزرو الوتی نه شې.

ځان وپېژنه! په تشو خبرو هېڅ نه ترسره کېږي. عملي میدان تـه را ووځه! دا خـاوره ستا همت تـه ګوري. کار غـواړي. د بې غمـۍ او استراحت سره وداع وکړه. خوب دګور مړوته پرېږده! ته خو ژوندی یـې. دهېواد راتلونکی سعادت په تا پورې اړه لـري. د زلمیتـوب طلایي ورځـې پـه همـدې خدمت کې تېرې کـړه. سر ترپایـه دپېښوکولو په جامو کې ځان مه نغاړه! د دې وخت دی چــې ځانتـه ووایـې: آه لا تــرڅــو!؟ ځان و پېژنه! داسې کار وکړه چې نور ستا پېښنې وکړي، لکه پخوا چې یې کاوه.

(الفت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

وړانګې- پلوشې		تقليد- دنورو پېښې کول		نغاړل- پېچل	
هيله- امېد		لېچې ونغاړه- لستوڼي را پورته کړه		مه نغاړه- مه تاووه	

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي. دهغه په معنا او مطلب دې وغږېږي.
۲. ځوانانو ته دې خپل مسووليتونه ور وپېژني.
۳. دا کلمې دې په تخته وليکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې يوه يوه جمله ور څخه جوړه، بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.
(ارمانونه، راتلونکې، زلميتوب، لوړهمت)
۴. ښوونکی دې متن په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي. هره ډله دې په يوې ټاکلې برخې باندې خبرې وکړي. خپلې نظر يې دې په يوه پاڼه کې وليکي اوله هرې ډلې څخه دې يو تن د نورو په مخ کې ولولي.

الف. انسان ولې د کار کولو له پاره بايد لوړ همت ولري؟

ب. د خپل ځان او هېواد د پرمختګ له پاره ځنګه زيار وباسو؟

ارزونه:

۱. زده کوونکي د لوست په معنا او مفهوم باندې و پوهېدل؟
۲. آيا زده کوونکو خپل مسووليتونه وپېژندل. دوی وپوهېدل چې د يوه پوه ځوان په توګه دخپلو خلکو او هېواد له پاره څه وکړي؟
۳. د متن لوستل او ليکل کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې له متن څخه پنځه کلمې په خپله خوښه غوره کړي او هغه دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

غږونه (آوازونه)

موخې:

۱. د اساسي یا بنسټیزو توکو په څېر د غږونو پېژندل.
۲. زده کوونکي دې په دې و پوهېږي، چې یوه ژبه څنګه له غږونه څخه جوړه شوې ده؟
۳. په لوستلو او ویلو کې د غږونو سم ادا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو څه فکر کوئ، چې غږونه هم په ژبه کې ارزښت لري؟
۲. زموږ دژبې ټولې کلمې او خبرې له غږونو څخه جوړې شوېدي؟
۳. آیا ټول غږونه په ویلو کې یو شان دي؟

دشلمې پېړۍ په پیل کې نوو علمي څېړنو دا ثابته کړه چې، غږونه د یوې ژبې اساس او بنسټ جوړوي، نو ویلی شو چې غږونه د ژبې جوړوونکي توکي دي. که څه هم دغه کوچني توکي په یوازې توګه معنا نه لري، خو دغو توپیر په کلمو کې، د کلمو معنا بدلوي، لکه: د (ت) آواز د (تور) په کلمه کې. که چېرې د دغه آواز په ځای د (پ) آواز راوړو، نو د تور له کلمې څخه د (پور) کلمه جوړېږي. چې دا دوه بېلې بېلې کلمې دي. غږونه په هره ژبه کې په یوازې او جلا جلا توګه، نه کارول کېږي،بلکې د هغو له یو ځای کېدو څخه تر ټولو کوچني معنا داره واحدونه جوړېږي چې کلمه ورته وايي.

په هره ژبه کې الفبې د هغې ژبې د ټولو تورو شمېر ته ویل کېږي چې د هغې ژبې د آوازونو انځورونه کوي. یا د یوې ژبې د غږونو رسم او شکل ښيي چې په لیکنه کې ترې کار اخیستل کېږي.

په پښتو ژبه کې د ځلوېښتو په شاوخوا کې غږونه کارول کېږي، چې په دغو ګروپونو باندې وېشل شویدي:

الف. خپلواک غږونه. ب. بېواک غږونه.
ج. نیم واک غږونه. د . غبرګ غږونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

توکي- برخي، اجزا	توپیر- فرق	اساسي- بنسټيز
څېړنه- تحقیق	غبرګ- جوړه	انځورونه- رسمونه

ښوونکي ته لاربښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په دې برخه کې چې، غږونه د یوې ژبې بنسټیز توکي دي څرګندونه وکړي.

۲. غږونه او د الفبې توري دې په جلا جلا توګه وښيي. د هغو توپیرونه دې په مثالونو کې څرګند، بیا دې په تخته ولیکي او زده کوونکي دې هم هغه ولیکي.

۳. د غږونو ډولونه دې په تخته ولیکي او په زده کوونکو دې تکرار کړي.

۴. متن دې په زده کوونکو باندې په یاد زده کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په هکله دې وغږېږي!

۲. دا برخه دې د متن په لوستلو سره بشپړه او په کتابچو کې دې ولیکي!

الف. د شلمې پېړۍ علمي څېړنو دا ثابته کړه چې ....

ب. غږونه په جلا او یوازې توګه معنا نه لري خو ....

ج. په هره ژبه کې د هغې الفبې ....

د. په پښتو ژبه کې د (۴۰) غږونه...............

هـ. د غږونو له جوړښت او یوځای کېدو څخه ....

و. ټول غږونه په څلور برخو وېشل شوي ....

ز. کلمه هغه تر ټولو کوچنی ....

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د غږونو په موخه وپوهېدل؟

۲. په دې هم پوه شول چې د یوې ژبې بنسټیز توکي څه شی دي؟

۳. غږونه په لوستلو کې سم ادا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن په کتابچو کې ولیکي. او د هغه په مطلب دې خپلو ټولګیوالو ته خبرې وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

آریایان

موخې:

۱. د آریایانو پېژندل.
۲. د آریا یانو د تاریخي، ژبې او ژوند په هکله پوهېدل.
۳. د آریایانو د کوچېدلو په هکله پوهېدل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د آریایانو کلمه اویا د هغو په هکله کومه کیسه اورېدلې ده؟
۲. آیا تاسو فکر کولی شئ چې لرغوني آریایان زموږ لوی نیکونه دي؟
۳. آریایان لومړی څه چیرې اوسېدل او څه ډول ژوند یې درلود؟

له میلاد څخه په زرګونو کلونه مخکې داوسني افغانستان په شمال کې آریایي قومونه اوسېدل. دوی خپل لرغوني تاریخي ته آریاناوېجه ویله، چې د اصیلانو او شریفو خلکو د اوسېدو ځای معنا لري. آریایان په لومړي سر کې په یوه ژبه چې آریک نومېده غږېدل او دا د پښتو ژبې اصلي مور ګڼل شوې ده.
آریایانو په آریاناوېجه کې د کوچیتوب او مالداری ژوند درلود. خو زرګونه کلونه وروسته یې ښاري ژوند پیل او د لومړي ځل له پاره یې د بُخدي ښار جوړ کړ، چې پېشدادي کورنۍ (یما) پاچا د آریایي دولت اداره په غاړه درلوده. دا زمانه له میلاد څخه (۱۵۰۰) کاله د مخه اټکل شوې ده.
یما پاچا ډېر هوښیار او نوښتګر و. ده ډېر خدمتونه وکړل. ځمکې یې آبادې او ویالې یې جوړې کړې. دخپلې ټولنې د ښه سمون له پاره یې اداره جوړه کړه. دوی لویې او وړې جرګې درلودې، چې هر ډول پرېکړې به یې کولې. حتی مشر به یې هم له دې لارې ټاکه. له زرګونو کلونو څخه وروسته آریایان د زیاتوالي له امله د افغانستان نورو سیمو ته وکوچېدل، چې زموږ د هېواد په مرکزي، ختیځو او لویدیځو برخو کې خپاره او مېشته شول.
خو دغو ستونزو بیا هم دوی له افغانستان څخه نورو سیموته وکوچول، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوېديځ خوا ايران او ختيځ خوا ته د هند تر ځنګلونو پورې ورسېدل. له خپل ځان سره ورې تمدن يې خپور او ښه وده يې ورکړه.

نوي لغتونه:

ټاټوبی- د اوسېدو ځای
ويجه- ټاټوبی
ټاکل- تعينول
نوښتګر- مبتکر
بُخدي- اوسنی بلخ چې اُم البلاد هم نومېده.

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د آريايانو په هکله دې زده کوونکوته معلومات وړاندې کړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
۳. د متن د لاندېنيو برخو په هکله دې څرګندونې وکړي.
الف. آريانا وېجه.
ب. آريک ژبه.
ج. د بُخدي ښار.
د. د آريايانو کوچېدل.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په دوه کسيزه توګه ولولي او بيا دې يو بل ته دهغه په هکله څرګندونې وکړي.
۲. دا لاندې لغتونه دې په مناسبو جملو کې راوړي او په کتابچو کې دې وليکي.
الف. نوښتګر ب. خدمتونه ج. آريک د. بُخدي
۳. د جملو تش ځايونه دې د متن په لوستلو سره په مناسبو کلمو ډک او بيا دې وليکي.
الف. آريايانو په يوه ژبه خبرې کولې چې ________ نومېده، او د ________ مور بلل کېږي.
ب. آريايانو په يوه سيمه کې ژوند کاوه چې ____________________ يادېدله.
ج. د آريايانو لومړنی پاچا_____ نومېده (۱۵۰۰) کاله دمخه په _____کې په تخت کښېناست.
د. آريايان د زياتوالي له امله له افغانستان څخه د________ او ________ خواته وکوچېدل.
(پښتو ژبې ـ آرياناوېجه ـ يما ـ ايران ـ بُخدي ـ آريک ـ هند)

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي په دې وپوهېدل چې آريايان څوک دي؟
۲. دآريايانو د اصلي ټاټوبي، ژبې او کوچېدو په هکله وپوهېدل؟
۳. متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د دغو کلمو لنډه څرګندونه وکړي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.
(اُم البلاد ـ آريک ـ آرياناوېجه ـ يماپاچا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

کتاب څنګه منځ ته راغی؟

موخې:

۱. زده کوونکي په دې وپوهېږي چې کتاب څنګه منځ ته راغی؟
۲. د کتاب په ارزښت باندې پوهېدل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو څه فکر کوئ چې پخوا زمانو کې به هم کتاب موجود و؟
۲. په پخوا زمانو کې به له کاغذ څخه پرته په نورو کومو شیانو باندې لیکل شوي وي؟
۳. کاغذ به د لومړي ځل له پاره چېرته جوړ شوی وي؟

په تېرو زمانو کې کتاب نه و. زموږ پلرونو به کیسې په یاد زده کولې او بیا به یې خپلو ماشومانو ته ویلې، چې په همدې ډول دا کیسې پېړۍ، پېړۍ نورو نسلونو ته رسېدلې. خو څرنګه چې دا کیسې ډېرې زیاتې وې او ټولې به یې په یاد نه پاتې کېدې نو دوی د داسې شي په فکر کې شول چې د کیسو په ساتلو کې ورسره مرسته وکړي. همدا وه چې ځینو خلکو به په لرګیو کې د یوې نښې په توګه نښانې کولې او ځینو به په تارونو باندې رنګه رنګه غوټې جوړولې، چې د یوې ځانګړې کیسې څرګندونه به یې کوله.
وروسته په دې هم و پوهېدل، چې د تېره لرګي په څوکه په نرمه خټه باندې یوه نښه وباسي او په اور باندې یې پخه کړي ترڅو ډېر عمر پاتې شي چې همدا کار په حقیقت کې د کتاب د منځ ته راتلو پیل و.
تردې وروسته انسانان د ونو د پوټکي او پاڼو په تېره د پاپیروس د بوټي په پاڼو د لیکلو په فکر کې شول، چې څه نا څه تر ډېرې مودې پورې یې پایښت درلود.
مصریانو کم له کمه (۵۰۰۰) کاله پخوا د پاپیروس د بوټي له پاڼو څخه یو ډول کاغذ جوړ کړ. کله چې و پوهېدل هغه له منځه ځي، نو د هغه په ځای یې د ژوو پوستکي د لیکلو له پاره غوره کړل.
او د کتاب په څېر یې ترې کار واخیست، خو دغو کتابونو یوازې په مالدارو خلکو پورې اړه درلوده. د زرګونو کلونو وروسته بیا په چین کې د اوسني کاغذ ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابتدايي او لومړنی شکل منځ ته راغی. وروسته په جرمني کې د چاپ ماشین جوړ شو، چې دکتاب د لیکلو، ترتیبولو او چاپولو له پاره سمه لاره پرانیستل شوه.
لنډه دا چې د اوسني کتاب د لیکلو پړاو د ډېرو زیارونو له امله منځ ته راغی او اوس د ټول جهان انسانان ترې ګټه اخلي او خپلې غوښتنې، نظریات او افکار د نړۍ له خلکو سره په دې وسیله شریکوي.

نوي لغتونه:
(پېړۍ ـ قرن) (غوره- بهتر) (علامې ـ نښې) (کرښې ـ خطونه) (غوښتنې ـ هیلې)
(پاپېروس د اوقیانوس د دریاب په غاړه د پلنو پاڼو درلودونکی بوټی و.)

ښوونکي ته لارښوونې:
١. ښوونکی دې متن ولولي او په دې هکله دې زده کوونکو ته معلومات وړاندې کړي.
٢. د کتاب د منځ ته راتلو بهیر دې په ساده وینا ووایي.
٣. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۴. د پاپېروس، د چاپ ماشین او د ژوو په پوستکو باندې دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:
١. زده کوونکي دې متن ولولي او د دغه په هکله دې معلومات وړاندې کړي.
٢. د جملو نیمګړې برخې دې په مناسبو کلمو سره بشپړې او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

الف. مصریانو تقریباً پنځه زره کاله پخوا ______________ جوړ کړ.
ب. داوسني کاغذ ډېر ابتدایي شکل په ______________ کې منځ ته راغی.
ج. په جرمني کې د ________ اختراع شو چې د ________ کار یې ډېر آسانه کړ.
هـ. انسانان کله چې و پوهېدل د پاپېروس پاڼې له منځه ځي نو د __________ یې غوره کړ.

ارزونه:
١. آیا زده کوونکي د کتاب د منځ ته راتلو په بهیر وپوهېدل؟
٢. زده کوونکي د کتاب په ارزښت او اړتیا باندې هم پوه شول؟
٣. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:
زده کوونکي دې د کتاب د منځ ته راتلو بهیر په ساده نثر په خپلو کتابچو کې ولیکي او سبا ته دې خپلو همځولو ته په ټولګي کې ولولي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

حضرت علي (کرم الله وجه)

موخې:

۱. د حضرت علي (کرم الله وجه) پېژندنه.
۲. د حضرت علي (کرم الله وجه) د خلافت په هکله پوهېدل.
۳. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. په تېرو ټولګيو کې مو د صحابه کرامو نومونه اورېدلي دي؟
۲. آيا تاسو د حضرت علي کرم الله وجه په هکله څه معلومات لرئ؟

حضرت علي کرم الله وجه په زړورتيا شهرت درلود. پلار يې ابو طالب نومېده. له هجرت څخه يوويشت کاله مخکې په مکې معظمې کې زېږېدلی او د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څلورم يار و.

حضرت علي کرم الله وجه له وړکتوب څخه د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) سره مينه درلوده او دهغه د اخلاقو پيروي يې کوله. کله چې حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د خدای (جل جلاله) له خوا پيغمبر و ټاکل شو. حضرت علي کرم الله وجه لومړی کوچنی ماشوم و، چې ايمان يې ور باندې راوړ او د اسلام په مبارک دين مشرف شو.

حضرت علي کرم الله وجه ډېر لوی عالم، غښتلی، زړور او د نېکو اخلاقو خاوند و. د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) له کړو وړو سره يې زياته مينه درلوده. له خلکو سره به يې تل ښه چلند کاوه. په اخلاص، توره، مېړانه، زړورتيا او جهاد کې يې ساری نه درلود.

کوم وخت چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) په شهادت ورسېد. حضرت علي کرم الله وجه د مسلمانانو خليفه شو. د خلافت په موده کې يې ډېر فتوحات وکړل. د خلافت څخه مخکې يې هم د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) سره په ډېرو غزاګانو کې برخه اخيستې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور کاله او څو میاشتې یې خلافت وکړ. په پای کې د عبدالرحمن بن مُلجم له خوا د هجرت په څلوېښتم کال دروژې په اوولسمه ورځ په شهادت ورسېد.

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په مفهوم باندې دې رڼا واچوي.
۲. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. د حضرت علي کرم الله وجهه په شخصیت باندې دې وغږېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي!
۲. دحضرت علي کرم الله وجهه په هکله او رېدلې کیسې دې نوروته ووایي.
۳. دا لاندې پوښتنې دې ولولي او دهغو ځوابونه دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. حضرت علي کرم الله وجه د چا زوی او حضرت محمد صلی الله علیه وسلم سره یې څه نسبت درلود؟
ب. حضرت علي کرم الله وجه په کوم کال کې زېږېدلی دی؟
ج. د حضرت علي کرم الله وجه د شخصیت په هکله معلومات ورکړئ!
د. حضرت علي کرم الله وجه د چا له خوا او په کوم کال کې په شهادت ورسېد؟

ارزونه:

۱. زده کوونکو د حضرت علي کرم الله وجه شخصیت وپېژاند؟
۲. آیا زده کوونکي و پوهېدل چې حضرت علي کرم الله وجه لومړی ماشوم و چې په اسلام مشرف شو؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دحضرت علي کرم الله وجه په هکله معلومات په خپلو کتابچو کې ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

کلمه اود هغې ډولونه

موخې:

١. د کلمې په معنا او مفهوم باندې پوهېدل.
٢. د کلمو د ډولونو پېژندل.
٣. په لیکلو او لوستلو کې د کلمو سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آیا تاسو د کلمې په هکله څه اورېدلي او پوهېږئ چې کلمه څه معنا لري؟
٢. موږ په خبرو اترو کې له کلمو څخه کار اخلو؟
٣. ستاسو په فکر به کلمې ټولې یوشان وي او که توپیر لري؟

کلمه:

هغه کوچنې ژبنې توکې دي چې ځینې یې په خپله پوره معنا او خپلواک مفاهیم لري. ځینې یې په یوازې توګه معنا نه ورکوي، خو دجملو د معناوو په بشپړولو کې لویه ونډه اخلي. کلمې په لومړي سر کې د معنا له مخې په دوو لویو برخو وېشل شوي: خپلواکې او ناخپلواکې کلمې.

خپلواکې کلمې:

هغه کلمې چې په خپله معنا ولري او په هغوی کې ټول نومونه، قیدونه او ټولې فعلي ډلې راځي لکه: احمد، زه، ښه، لایق، راغی او نور....

ناخپلواکې کلمې:

هغه کلمې دي چې په خپلواکه توګه معنا نه لري، خو له خپلواکو کلمو سره چې یو ځای شي د جملې معنا بشپړوي او بدلوي.

په ناخپلواکو کلمو کې سرینې، پسینې، د ربط، دعطف، تاړي(وندونه) او نور راځي.

لکه: و، به، له، د، نه، سره، څخه، ځینې، او نور....

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

ونډه- برخه	توپير – فرق
ډله- ګروپ	لړۍ – سلسله

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په برخه کې دې په بشپړه توګه څرګندونې وکړي.
۲. د لاندې موضوعګانو په هکله دې پوره څرګندونې وکړي.
الف. کلمه څه ته وايي؟
ب. کلمه په څو برخو وېشل شوې ده؟
ج. خپلواکې کلمې کومې دي او کومې برخې په کې شاملېږي؟
د. ناخپلواکې کلمې څه ته وايي او کومې کلمې په کې برخه لري؟

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مرسته دې لاندې برخې بشپړې کړي!

الف. کلمې هغه کوچنۍ ژبنۍ توکي دي چې ....
ب. کلمه په دوو لویو برخو وېشل شوې چې ....
ج. په خپلواکو کلمو کې دا برخې شاملې دي ....
د. په ناخپلواکو کلمو کې دا برخې شتون لري ....
هـ. خپلواکې او ناخپلواکې کلمې له یو بل څخه دا توپیرونه لري چې ....

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د کلمې په معنا او مفهوم باندې وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي د خپلواکو او ناخپلواکو کلمو ترمنځ توپیر کولی شي؟
۳. زده کوونکي متن سم لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متن په مطلب باندې خبرې وکړي او هغه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د خپلواکو کلمو ډولونه

موخې:

۱. د خپلواکو کلمو په معنا او مفهوم باندې پوهېدل.

۲. په متن کې د خپلواکو کلمو پېژندنه.

۳. په لیکلو او لوستلو کې د خپلواکو کلمو سمه کارونه.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د خپلواکو کلمو په هکله څه اورېدلي دي؟

۲. زموږ په خبرو اترو کې به هم له خپلواکو کلمو څخه کار اخیستل شوی وي؟

۳. ستاسو په فکر خپلواکې کلمې به نور ډولونه هم ولري؟

خپلواکې کلمې په دوو لویو برخو وېشل شوې دي: اسمي او فعلي برخې.

اسمي (نومیزې) برخې: چې نومونه، صفتونه، ضمیرونه، او شمېر نومونه (عددونه) په کې شامل دي.

نوم (اسم): هغه خپلواکه معنا لرونکې کلمه ده چې د ټولو شیانو (موجوداتو) او اشخاصو له پاره راشي.

لکه: احمد، مېز، عقل، دود، اکسیجن، شېدې، ونه، او نور...

دنوم ډولونه:

نوم دا ډولونه لري: نارینه نوم، ښځینه نوم، مفردنوم، مرکب نوم، ډله ییز (د جمعیت) نوم د وخت نوم، د آلې نوم، د معنا نوم، د ذات نوم، عام نوم، خاص نوم، او نور ......

له دې جملې څخه به ځینې نومونه له مثالونو سره وګورو!

د ذات نوم: هغه کلمې دي، چې دیوه حس کېدونکي شي له پاره راشي لکه: قلم، کتاب، احمد، مېز.

د معنا نوم: هغې کلمې ته وایي، چې مادي وجود ونه لري لکه: پوهه، عقل، علم، تنګ.

خاص نوم: هغه کلمه ده، چې دیوه ځانګړي شي یا شخص له پاره راشي لکه: احمد شاه بابا، کابل، کندهار.

عام نوم: چې د همجنسو شیانو یا اشخاصو له پاره راوړل شي لکه: سړی، نجلۍ، کتاب، ښار.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنس نوم: چې په یوه نه شمېرېدونکي شي پورې اړه ولري او لږ او ډېر وته یو شان و کارول شي لکه: اوبه، تیل، غوړي، وربښم.

دجمعي نوم: چې په یوه ډله او جمعیت پورې اړه ولري لکه: رمه، ګله، ولس، خلک.

د صوت نوم: هغه کلمه ده چې دطبیعي او غیر طبیعي غږونو له پاره راشي لکه: ترهار، شر وشور، ترنګ وترونګ.

نوي لغتونه:

شمېرنوم- (عدد)	ځانګړی – مشخص
نه شمېرېدونکي- بې حسابه	

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په هره برخه دې خبرې وکړي.
۲. د خپلواکو کلمو برخې دې جوتې او ځرګندې کړي.
۳. په اسمي برخو کې دې شاملې کلمې ځرګندې او روښانه کړي.
۴. نوم او د هغه ډولونه دې په جلاجلا توګه وښیي. د مثالونو په ورکولو سره دې یو له بله توپیر کړي او زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په دوه کسیزه توګه متن ولولي او یو بل ته دې تشریح کړي!
۲. زده کوونکي دې په خپل ټولګي کې د شیانو نومونه په یوه لست کې ولیکي او په هغو کې دې د نوم ډولونه وښیي.
لکه: مېز (عام نوم) کتاب (عام نوم) هلک (ذات نوم)
زموږ د تاریخ استاد سرور خان (خاص نوم)
۳. زده کوونکي دې دا لاندې بیتونه ولولي. نومونه دې په کې پیدا او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

که یې فکر ستا له فکره مخالف وي شپه او ورځ که در سره وي آشنا نه دی
لمر که راشي په تندي باندې له پاسه تــه چې وينې لـه خوبه نه يـې سبا نه دی

ارزونه:

۱. زده کوونکو خپلواکې کلمې وپېژندلې؟
۲. زده کوونکي د خپلواکو کلمو په ډولونو باندې هم و پوهېدل؟
۳. زده کوونکو نومونه او د هغو ډولونه وپېژندل؟
۴. زده کوونکي له خپلواکو کلمو څخه په لیکنه او لوستنه کې کار اخیستلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په پورتني شعر کې نومونه پیدا کړي او د هغه ډولونه دې په کې وښیي او په کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

امیر کروړ

موخې:

۱. د لومړني شاعر او غښتلي پهلوان په توګه دامیر کروړ (جهان پهلوان) پېژندنه.
۲. دېخوانیو نامتو کسانو پېژندل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو په پښتو کې د لومړني شاعر په هکله څه فکر کوئ؟
۲. د پښتو د شعر او شاعرۍ پیل به له کوم وخته او د چا په واسطه شوی وي؟
۳. آیا تاسو د امیر کروړ نوم اورېدلی، په دې برخه کې څه معلومات لرئ؟

امیر کروړ دسوري کورنۍ هغه نومیالی او توریالی امیر و، چې د پښتو ژبې ډېرنامتو شاعر تېر شوی دی. امیر کروړ د امیر فولاد سوري زوی په (۱۳۹) هـ ق دغور په مندیش کې امیر شو. د خپل مټ په زوریې ډېرې سیمې ونیولې. دی داسې غښتلی او پهلوان و، چې له سلوتنو جنګیالیو سره به یې په یوازې توګه جنګېده نو ځکه یې کروړباله چې معنا یې کلک او غښتلی دی.

امیر کروړ ډېر عادل، مهربان او د ټینګې ارادې څښتن و. له خپلو خلکو سره یې دیوه خدمتګار مشر په توګه چلند کاوه. ښه وینا یې درلوده. په شعرونو کې یې سوچه او سپېڅلې پښتو کلمې کار ولې دي. امیر کروړ د عباسیانو په پلوی، له بني اُمیه و سره ډېرې جګړې وکړې، چې زیاتې سوبې یې په برخه شوې. دهغو په ویاړ یې دا شعرونه وویل، چې ویاړنه یې بولي. او د پښتو شعرونو په لړکې لوړه حماسي ترانه ده.

د تاریخي سندونو له مخې دا شعر لومړنی شعر بلل شوی، ځکه چې مخکې له دې څخه کوم بل شعري سند نه لرو، خو د دغه شعر له پوخوالي او لرغونتوب څخه څرګندېږي چې له دې شعر څخه پخوا به هم نورو شاعرانو شعرونه ویلي وي. ځکه چې لومړني شعر ته ډېر وخت په کاردی، ترڅو د غسې پوخوالي ته ورسیږي امیر کروړ په (۱۵۴) هـ ق کال د پوشنګ په جګړو کې مړ شو. د ده د حماسي ترانې سر دادی:

زه یم زمری پردې نړۍ له ما اتل نشته — په هند و سند و په تخار و په کابل نشته

بل په زابل نشته له ما اتل نشته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

کروړ- سخت	سوبه- فتح	غښتلی- قوي، توانمن
ویاړ- افتخار	چلند- کړنه، رویه	ویاړنه- فخرکونه
اتل- قهرمان	بري - کامیابي	

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي دهغه په معنا او مطلب دې زده کوونکو ته وغږېږي.
۲. لوست دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۳. له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې د لوست لغتونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او یوه یوه مناسبه جمله دې ورته جوړه کړي.
(غښتلی- سوبه- جګړه- ویاړ)

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي دهغه مطلب دې په لنډه توګه زده کړي.
۲. زده کوونکي دې د دغو جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړي او په کتابچو کې دې ولیکي.

الف. امیر کروړ په .... هـ ق کال د غور په مندېش کې امیر او په ....کې وفات شو.
ب. امیر کروړ ډېر غښتلی او پهلوان و، چې له سلو جنګیالیو سره جنګیده ځکه یې نو............. باله.
ج. د امیر کروړ له ویاړني څخه دمخه کوم بل شعري سند نه لرو، ځکه یې په اوسني وخت کې ...... شعر بللی شو.
د. امیر کروړ د خپلو سوبو په ویاړ شعرونه و ویل چې ....یې بولي.
(۱۵۴ هـ ق - ۱۳۹ هـ ق - ویاړنه- لومړنی- کروړ)

ارزونه:

۱. زده کوونکو امیر کروړ و پیژانده؟
۲. زده کوونکي په دې پوه شول چې د امیر کروړ ویاړنه لومړنی پښتو شعر دی؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د درس مطلب په لنډه توګه په خپلو کتابچوکې ولیکي او هغه دې په یاد زده کړي.

يوو لسم لوست

متل څه ته وايي

موخې:

١. زده کوونکي بايد وپوهېږي چې متل څه ته وايي؟
٢. دمتلونو ارزښت په خبرو او ويناوو کې.
٣. د متلونو سم کارول په لوستلو او ليکلو کې.

هڅوونکې پوښتنې:

١. تاسو متلونه اورېدلي او دهغو په مطلب باندې پوهېږئ؟
٢. تاسو متلونه زده کړي او ويلی يې شئ؟
٣. زموږ خلک ولې په خبرو اترو کې کله ، کله متلونه کاروي؟

متلونه د پښتو ژبې په ولسي ادب کې يوه غوره او په زړه پورې برخه ده.
متلونه هغه لنډې وينا وې دي چې ډېر لوی او پراخ مطلب په کې ځای شوی وي.
د متلونو ويونکي معلوم نه دي. په هره زمانه کې ويل شوي او دهغو په وسيله د ټولنې دودونه او د خلکو افکار له يوه نسل څخه بل نسل ته لېږدول کېږي. دمتلونو اغېزه په ژبه کې دومره زياته ده چې په خبرو اترو کې يې د يوه ټينګ استدلال په توګه راوړي.
دا برخه په پښتو ادب کې ډېره شتمنه اوبډايه ده چې شمېر يې زرګونو ته رسېږي.
ځيني متلونه به دمثال په توګه وګورو:

کبرجن دخدای (جل جلاله) دښمن دی.
خپله ژبه هم کلا ده هم بلا.
کوږ بار تر منزله نه رسېږي.
په يوه څپېړه سل مخه خوږېږي.
خپل عيب د ولو منځ، د بل عيب د کلو منځ دی.
د تورې پرهار جوړېږي خو د ژبې پرهار نه جوړېږي.
ښه خوی دخلکو ښکار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

ولس-	خلک	پرهار-	زخم، ټپ	ولی-	شانه
استدلال-	دلیل راوړل	شمېر-	اندازه، حساب	شتمنه-	بډایه
اغېزه-	تاثیر				

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د متلونو په ارزښت دې وغږېږي.
۲. زده کوونکي دې وهڅوي چې په خپلو خبرو او ویناوو کې متلونه وکاروي.
۳. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۴. دا کلمې دې په تخته ولیکي او زده کوونکي دې په کتابچو کې ورته جملې جوړې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په تمثیلي بڼه په یوه عمل کې وښیي چې کوږ بار تر منزل نه رسېږي.
۲. دا نیمګړي متلونه دې بشپړ او په کتابچو کې دې ولیکي.
۳. د ټولګیوالو په مخ کې د ې لاندې متلونه بشپړ او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.

الف. په یوه ڜپېړه ....
ب. خپل عیب د ولو.................................
ج. کیږدی په خپلو ....
د. مه کوه په چا چې......................
هـ. ناپوه دومره په بل ....

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي متلونه ویلی شي او په مطلب یې وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي پوه شول چې هر متل ځانته د کارولو ځای،ارزښت او موخه لري؟
۳. آیا زده کوونکي په خپلو خبرو او لیکنو کې متلونه کار ولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متلونو په مطلب ځان پوه کړي او خو متلونه دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د پټې خـــزانـې ليکوال

موخې:

۱. زده کوونکي دې پخواني مشهور کتابونه او دهغو ليکوالان وپېژني.
۲. د پخوانيو آثارو په ارزښتونو باندې پوهېدل.
۳. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو له پخوانيو کتابونو څخه د کوم يوه نوم اورېدلی دی؟
۲. آيا تاسو پټه خزانه نومی کتاب ليدلی يا هغه پېژنئ؟
۳. تاسو د پخوانيو کتابونو يا ليکوالانو په هکله څه ويلی شئ؟

پټه خزانه دپښتو ژبې د ادبياتو په لړ کې يو ارزښتناک کتاب دی چې محمد «هوتک» په ۱۱۴۱ هـ کال په کندهار کې دشاه حسين هوتکي پښتون واکمن په لارښوونه ليکلی دی.

محمد «هوتک» په (۱۰۸۴) هـ ق د کندهار په کوکران کې زېږېدلی، د پلار نوم يې داود خان او د نيکه نوم يې قادر خان «هوتک» دی. ده د خپل وخت علوم له خپل پلار څخه ولوستل. لوی عالم او پوخ شاعر شو. دده ټول عمر د کتابونو په لوستلو او ليکلو کې تېر شوی دی.

محمد «هوتک» په خپله پټه خزانه نومې لرغوني کتاب کې د پنځوسو نارينه او ښځينه شاعرانو د ژوند پېښې او د شعرونو بېلګې ذکر کړې دي. په دې ترتيب يې له سل هجري کال څخه تر يوولس سوه هجري کلونو پورې د پښتو د شعر او ادب تاريخ خوندي ساتلی دی.

محمد «هوتک» نور کتابونه هم ليکلي چې خلاصة الفصاحت او خلاصة الطب نومېږي او د شعرونو يو ښکلی ديوان هم لري چې بوللې او غزلې يې په کې راوړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

خوندي- ساتلي ورړ- ښایسته او لایق پېښې- واقعې

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. په زده کوونکو دې متن د املا په توګه ولیکي.
۳. دېخوانیو لیکوالانو اود کتابونو د ارزښت په برخه کې دې معلومات وړاندې کړي.
۴. معلومات دې ورکړي چې د پټې خزانې غوندې مشهور لرغوني کتابونه او د هغو د لیکوالانو پېژندنه څه ګټه لري؟

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې په دوه کسیزه توګه متن ولولي او یو بل ته دې مطلب و وایي.
۲. دا لاندې نېمګړې برخې دې بشپړې کړي او په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف. د محمد هوتک پټه خزانه د.....................
ب. په پټه خزانه کې د پنځوسو تنو...............
ج. د محمد هوتک د پلار او نیکه نوم.........
د. د محمد هوتک نور کتابونه دادي:............

ارزونه:

۱. زده کوونکي د پټې خزانې په هکله لنډه خرګندونه کولی شي؟
۲. زده کوونکي په دې وپوهېدل چې د پټې خزانې کتاب د خپل وخت د لیکوالانو او شاعرانو یو ښه تاریخ هم دی؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی اولیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د پټې خزانې په هکله لنډه خرګندونه وکړي.
زده کوونکي دې دالاندې لغتونه معنا ، بیا دې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي.

(شاعران- پخواني- خوندي، عالم)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیار لسم لوست

مطالعه

موخې:

۱. په مطالعې او د هغې په ارزښت باندې پوهېدل.
۲. د زده کوونکو عملاً مطالعې ته هڅول.
۳. د متن سم لوستل او سم لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د مطالعې په معنا او دا چې څرنګه مطالعه وکړو پوهېږئ؟
۲. څه فکر کوئ چې مطالعه کول څه ډول کړنه ده؟
۳. موږ ولې باید تل مطالعه وکړو؟

مطالعه داسې کړنه ده، چې د انسان له سترګو او مغزو څخه د ناپوهۍ پردې لرې کوي. مطالعه انسان له مختلفو ارزښتناکو موضوعګانو څخه خبروي. انسان دې ته هڅوي چې باید د علم او پوهې څښتن شي.

د مطالعې له برکته انسان علم او کمال ته رسېږي. دماغي ځواک ته یې وده او پراختیا ورکوي. ترڅو انسان وکولی شي د ښو او بدو ترمنځ د توپیر په پوهېدو سره د دنیا او آخرت د ښه والي له پاره زیار وباسي او هڅه وکړي، چې د خپل هېواد ولسونه ویوهوي.

همدا راز مطالعه انسان د خپل ژوند له مسوولیتونو څخه خبروي. هغه ته دا لارښوونه کوي، چې انسان ډېر مسوولیتونه لري. باید په هغو پوه شي او هغه وپېژني. همدا مطالعه ده، چې موږ پرې خپل ځان او خپل رب (جل جلاله) پېژنو. له خپل خالق سره اړیکې ټینګوو او د اسلام د سپېڅلي دین او شریعت په هکله پوهېږو. په لارښوونو یې عمل کوو.

نو له همدې امله په قرآن کريم کې هم په دې خبره باندې ټينګار شوی، چې د پوهې او مطالعې په وسيله دخپل ژوند غوره لاره پيدا کړئ او په هغې لارې باندې روان شئ.

نوي لغتونه:

هڅه- زيار او کوښښ ،	پراختيا- لويوالی، ارتوالی،	سپيڅلی- پاک
نړۍ- دنيا	ګټور- ګټه لرونکی	ځواک- توان
غوره- بهتر ، انتخاب شوی	کړنه- عمل	

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د مطالعې په ارزښت دې خبرې وکړي.
۲. ښوونکی دې د متن څو کرښې داملا په توګه په زده کوونکو باندې په کتابچو کې وليکي.
۳. ښوونکی دې په متن کې سره ورته او متضادې کلمې وښيي او زده کوونکي دې وليکي.
مترادفې کلمې لکه: زيار او کوښښ ـ علم اوپوهه ـ پوهه او دانش ....
متضادې لکه: ښه او بد ـ پوهه او ناپوهي ـ تور او سپين..............................

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې وغږېږي.
۲. زده کوونکي دې د مطالعې په ارزښت او دهغې په ترتيب باندې خبرې وکړي.
۳. زده کوونکي دې دا لاندې نيمګړې جملې په مناسبو کلمو سره بشپړې او په کتابچو کې وليکي.

الف. مطالعه د انسان له سترګو او مغزو څخه .... پردې لرې کوي.
ب. مطالعه انسان دې ته هڅوي چې ښايي د..............ښتن شي.
ج. د مطالعې په وسيله انسان د................ ترمنځ توپير کولی شي.
د. مطالعه انسان دخپل ژوند له.............څخه خبروي.
هـ. په قرآن کريم کې هم ټينګار شوی دی چې د مطالعې په وسيله د خپل ژوند.........پيدا کړئ.
(دښو اوبدو- مسووليتونو- غوره لار - علم او پوهې- جهل اوناپوهي)

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي د مطالعې په مفهوم او ارزښت باندې وپوهېدل؟
۲. آيا زده کوونکي په دې و پوهېدل او دا ذهنيت يې پيدا کړ چې بايد تل مطالعه وکړي؟
۳. آيا زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د مطالعې په هکله يوه لنډه مقاله په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

ناخپلواکې کلمې

موخې:

۱. د ناخپلواکو کلمو پېژندل.
۲. په جملو کې د ناخپلواکو کلمو ارزښت او دهغو کارول.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو دناخپلواکو کلمو په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. آیا ناخپلواکې کلمې هم په جملو کې خپل ځای او ارزښت لري؟
۳. آیا مورږ په خپلو خبرو اترو کې هم ناخپلواکې کلمې کاروو؟

ناخپلواکه توکي او کلمې:

هغه کوچني توکي چې په یوازې توګه نه کار ول کېږي. که په ځانګړې توګه وکارول شي معنا نه ورکوي. لکه: و- د- له- بې- کې- سره- ځینې......

ناخپلواکه توکي ډېر ډولونه لري چې ځینې یې دادي:

۱. سرینې: هغه توکي چې له خپلواکو کلمو څخه د مخه را شي. لکه: په کور کې ناست وم. له احمد سره راغلم. د نیکونو غوندې مو وطن وساته!

۲. پسینې: هغه توکي دي چې تر خپلواکو کلمو وروسته راشي. لکه: د خبرو له پاره وخت نه لرم. په چا پورې نه خاندم، افغانانو په تاریخ کې خپله مېړانه ښودلې ده.

۳. دربط توري: هغه توکي دي چې د یوې جملې د اجزاوو ترمنځ د تړون له پاره راځي. او دوه جملې یا دوه برخې سره و نښلوي. لکه: زه را غلم خو ته نه وې تا درس ولوست لیکن دی نه و راغلی.

۴. د عطف توري: هغه توکي دي چې د دوو کلمو یا دوو برخو ترمنځ راشي او یوه برخه له بلې برخې سره وتړي.

لکه: پښتو او ویدي دواړه لرغوني ژبې دي. پښتو د افغانستان رسمي او ملي ژبه ده. زه او ته ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

توکي- برخې، اجزاوې	مېړانه- مردانګي
تړون- پیوستون	لرغونی- پخوانی

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. متن ولوله د خپلواکو او ناخپلواکو کلمو ترمنځ توپیر وښیه.
۲. د ناخپلواکو کلمو ارزښت په جملو کې وښیه.
۳. د متن دهرې برخې څرګندونه په مثالونو کې وکړه.

د زده کوونکو فعالیتونه:

زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
د ښوونکي په لارښوونه دې زده کوونکي په لاندې جملوکې ناخپلواکې کلمې (سرینې، پسینې، د عطف او دربط (اړوند) توري) په نښه کړي.

الف. علم او پوهې ته ډېره پاملرنه وکړئ!
ب. هېواد پوهو او هوښیارو خلکو ته اړه لري.
ج. زموږ په ټولګي کې پوه زده کوونکي ډېر دي.
د. هوسی په نجونو کې ډېره ښه نجلۍ ده. خو دلته ډېره نه راځي.
هـ. زه له کار څخه نه ستړی کېږم، اما وخت نه لرم.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د ناخپلواکو کلمو په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي د خپلواکو او ناخپلواکو کلموترمنځ توپیر کولی شي؟
۳. آیا زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ناخپلواکو کلمو په هکله په لنډ ډول په خپلو کتابچو کې څرګند مثالونه راوړي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

دلقمان حکیم نصیحتونه

موخې:

۱. د لقمان حکیم په خبرو او نصیحتونو باندې پوهېدل.
۲. د دې ډول نصیحتونو عملي کولو ته د زده کوونکو هڅونه.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د لقمان حکیم نوم اورېدلی دی؟
۲. آیا تاسو د لقمان حکیم په هکله د چا نه څه اورېدلي دي؟
۳. لقمان حکیم خپل زوی ته څه ډول نصیحتونه کول؟

د لقمان حکیم نصیحتونه خپل زوی ته:

۱. له نېک او هوښیار سړي سره مصلحت کوه!
۲. استاد د پلار په شان وبوله!
۳. له بې عقلو او ناپوهو خلکو څخه تښته!
۴. یوځل ویل شوې خبره دوهم ځل مه تکراروه!
۵. د ګټې او تاوان له پاره خپل عزت له لاسه مه ورکوه!
۶. د خلکو د خبرو په منځ کې مه ورلوېږه.
۷. مېړانه د ځان عادت وګرځوه.
۸. دلمر ختو په وخت کې مه ویده کېږه!
۹. د بل کورته چې ځې سترګې، ژبه او لاسونه په واک کې ولره!

نوي لغتونه:

مېړانه- نارینتوب　　یوځل- یو وار　　واک- اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په هکله دې خبرې وکړي.
۲. نصیحتونه دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. متن دې په زده کوونکو باندې په وار سره ولولي او د هغه په مفهوم دې وغږېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په اړه دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې په دوه کسیزه توګه متن ولولي. بیا دې یو بل ته د هغه مرام څرګند کړي.
۳. زده کوونکي دې دا لاندې لغتونه وروسته تر معنا په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي.

(پوه، ګټه، مېرانه، واک، ستر)

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د لقمان حکیم په نصیحتونو باندې وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي نصیحتونه له یاده ویلی شي؟
۳. آیا زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لقمان حکیم نصیحتونه په کتابچو کې ولیکي او هغه دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم لوست

وزیر محمد اکبرخان

موخې:

۱. د وزیر محمد اکبر خان پېژندنه.
۲. د هېواد د غازیانو او اتلانو له تاریخ څخه خبرېدل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د وزیر محمد اکبر خان نوم اورېدلی او هغه پېژنئ؟
۲. تاسو له انګریزانو سره د آزادۍ په جګړو کې د غازیانو او اتلانو نومونه اورېدلي دي؟
۳. مور، ولې د خپل هېواد د تېرو وختونو غازیان او اتلان یادوو؟

زموږ په هېواد کې ډېر نومیالي غازیان او اتلان تېر شوي دي، چې له هغو څخه یو هم وزیر محمد اکبر خان دی. وزیر محمد اکبر خان د امیر دوست محمد زوی او په ۱۲۳۲ هـ ق کال کې زېږېدلی و.

غازي محمد اکبر خان د افغان او انګلیس په لومړۍ جګړه کې له غازیانو سره یو ځای د هېواد په آزادولو کې ډېره لویه ونډه اخیستې وه.

وزیر محمد اکبر خان د ډېرو ښو اخلاقو څښتن و. پر بې وزلو زړه سواند او د ظالمانو او تیري کوونکو سخت مخالف و.

په جګړه کې د جنګي اسیرانو او د نیول شوو بندیانو قدر یې د میلمنو په شان کاوه. د هغو روغتیا او سلامتیا ته به یې پاملرنه کوله. تردې پورې چې د هغوی په ټپونو باندې به یې په خپله پټۍ لګولې.

د خپل هېواد له خلکو سره یې ډېره مینه درلوده او خپلو خلکو ته له ډېرو خدمتونو څخه وروسته د ۳۰ کلو په عمر په ۱۲۶۲ کال کې وفات او د ده له سپارښتنو سره سم په مزار شریف کې خاورو ته وسپارل شو. روح دې ښاد وي.

نوي لغتونه

اتلان- قهرمانان	ټپونه- زخمونه، پرهارونه	ونډه- برخه
نومیالي- مشهور	تیري کوونکي- ظالمان	جنګي اسیران- په جګړو کې نیول شوي بندیان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لاښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د وزیر محمد اکبر خان د شخصیت په هکله دې خبرې وکړي.
۲. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. په متن کې راغلې کلمې او د هغو ډولونه دې د ګرامر له مخې وښیي او په زده کوونکو دې ولیکي.

لکه: وزیر محمد اکبر خان (خاص نوم) دی.

الف. امیر دوست محمد خان	( )	هـ- سلامتیا	( )
ب. مزار شریف	( )	و- جګړه	( )
ج. افغان	( )	ز- هېواد	( )
د. غازیان	( )		

زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او بیا دې د هغه مطلب په ساده توګه و وایي.
۲. زده کوونکي دې دغو پوښتنو ته ځوابونه ووایي.

الف. وزیر محمد اکبر خان د چا زوی و؟
ب. وزیر محمد اکبر خان کوم ښه صفتونه درلودل؟
ج. وزیر محمد اکبر خان د هېواد د خپلواکۍ له پاره څه ډول خدمتونه کړي دي؟
د. د وزیر محمد اکبر خان مړینه په کوم کال پېښه شوې او مقبره یې چېرې ده؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو وزیر محمد اکبر خان و پېژانده؟
۲. آیا زده کوونکي په دې وپوهېدل چې وزیر محمد اکبر خان د هېواد د خپلواکۍ په ګټلو کې لویه ونډه اخیستې وه؟
۳. آیا دوی د وزیر محمد اکبرخان په هکله معلومات ور کولی شي؟
۴. آیا متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د وزیر محمد اکبر خان لنډه پېژندګلوي په خپلو کتابچو کې ولیکي او هغه دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوو لسم لوست

د شاعر ډالۍ

موخې:

۱. زده کوونکي باید د ډالۍ په معنا او مفهوم وپوهېږي.

۲. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د ډالۍ په معنا او مفهوم پوهېږئ؟

۲. ستاسو په فکر ظلم کول څه ډول عمل دی؟

۳. تاسو څه فکر کوئ چې شاعر به ظالم او مظلوم ته په کومه سترګه ګوري؟

زه چې ور غلم هغه په کوټنۍ کې ناست و. سریې په ګرېوان کې ښکته کړی و. فکري عبادت یې کاوه.

کله چې یې سر را پورته کړ او پرما یې نظر ولګېد. ما خپله ډالۍ (د یوه پړانګ پوستکی او یو غزنیچې پوستین) دهغه په مخ کې کېښودل.

هغه وویل: ((دا د یوه ظالم پوستکی دی څکه له پښو لاندې لوېږي، او دا بل د کمزورو له پوستکو څخه جوړ دی او په غاړې پورې اړه لري.دشاعر ډالۍ ښایي همدغسې وي او همدغه معنا ولري.

دی باید دا دوه منظرې همدغه راز وښیي او خلک په دغه رمز پوه کړي.)) په دغو خبرو زه له خوبه را ویښ شوم او په خوب کې د خپل خوب په تعبیر پوهېدلی وم.

نوي لغتونه:

ډالۍ-	تحفه	رمز-	راز
کوټنۍ-	، وړه کوټه	همدا راز-	همدا ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. د زده کوونکو پام دې ته را واړوي چې یو شاعر ظالم او مظلوم څه ډول را ښيي؟
۳. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۴. د تېرې کوونکو دکړو وړو ځینې مثالونه دې د نمونې په توګه ووايي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې مطلب ولولي او دهغه په هکله دې خبرې وکړي!
۲. په دې هکله دې هم خبرې وکړي چې خلک تېري کوونکو ته په کرکه ګوري.
۳. دا لاندې کلمې دې په مناسبو جملو کې راوړي.

الف. ډالۍ
ب. مظلوم
ج. کوټنۍ
د. تعبیر
هـ. خلک

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د درس په معنا او مطلب باندې وپوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي په دې هم پوه شول چې د تېري کوونکو او مظلومانو کړه وړه ډېر توپیر لري؟
۳. آیا زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په متن کې متضادې کلمې پیدا، هغه دې په جملوکې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي.

(ظالم اومظلوم - توراوسپین - ښه او بد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

تاړي (وندونه)

موخې:

۱. زده کوونکي دې له خپلواکو کلمو سره تاړي وپېژني.
۲. د تاړو (وندونو) په کارولو باندې پوهېدل.
۳. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو د تاړو يا وندونو نوم اورېدلى دى؟
۲. آيا تاسې پوهېږئ چې تاړي په خپلواکو کلمو کې ډېر ارزښت لري؟
۳. آيا تاسې پوهېږئ چې تاړي هم لکه نورې کلمې په ويناوو او ليکنو کې ډېر ارزښت لري؟

تاړي (وندونه)

تاړي هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په سر او پاى کې نښلول کېږي. او نورې کلمې ترې جوړېږي.

تاړي دا ډولونه لري مختاړي او وروستاړي:

۱- مختاړي (پيشوندونه)

هغه ناخپلواکې کلمى دي چې د کلمو په سرکې نښلول کېږي لکه دکار له کلمې سره: بېکار، همکار، ناکاره، سرکار، خود کار همدارنګه: مه کوه، نه کول، نازړه، بې زړه، بې فکره، بې لاسه، بې پوهې.

۲- وروستاړي (پسوندونه)

هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د کلمو په پاى کې ونښلي او نورې کلمې ترې جوړې شي.

لکه: (د کار له کلمې سره وروستاړي) کارګر، همدارنګه پوهنتون، ورين، غمجن، ختېګر، زرګر، ولسوال، مېوندوال، احمدزى، شريفه، طلايي، لوبغالى، ښوونکى، وياړونه او نور.

نوي لغتونه:

ورين-	پشمي او له وړيو جوړ شوى	لوبغالى-	د لوبو ځاى
پروردګار-	پالوونکى، ساتونکى	وياړونه-	افتخارات

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په ناخپلواکو کلمو دې رڼا واچوي.
۲. خپلواکو کلمو کې دې تاړي او د هغو ډولونه له بېلګو سره وښيي.
۳. په کلمو کې دې تاړي او دهغو ارزښت وښيي.
۴. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په دوه کسيزه توګه ولولي او دهغه مطلب دې په ياد زده کړي.
۲. زده کوونکي دې په دې لاندېنيو جملو کې تاړي په نښه او په کتابچو کې و ليکي.

الف. چا ته بده خبره مه کوئ!

ب. په زورورو باندې قهر او غضب ډېر برلاسی وي.

ج. پښتو زما مورنۍ ژبه ده.

د. افغانستان ډېر تاريخي وياړونه لري.

هـ. بې علمه ژوندون ګران دی.

و. کتاب زما يوازينی ملګری دی.

ارزونه:

۱. زده کوونکو وندونه يا تاړي وپېژندل؟
۲. زده کوونکي د وندونو ډولونه په کلمو کې ښودلی او کارولی شي؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په دې لاندېنيو کلمو کې تاړي را وښيي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

(ورکتون لوبغاړی، لوبغالی، زيارکښ، وطنوال، بې وطنه، بې فکره،افغانستان، هندوستان، ياران)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان طبیعي زېرمې

موخې:

۱. زده کوونکي باید د خپل هېواد طبیعي زېرمې وپېژني.
۲. د طبیعي زېرمو په ارزښت او ساتلو باندې وپوهېږي.
۳. متن سم ولولي او سم يې ولیکي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. طبیعي زېرمې څه ته وايي؟
۲. تاسو د طبیعي زېرمو په هکله څه اورېدلي دي؟
۳. موږ په خپل هېواد کې طبیعي زېرمې لرواو هغه به څه شی وي؟
۴. زموږ د هېواد غرونه، ځنګلونه او سیندونه څه ارزښت لري او په طبیعي زېرمو کې ګڼل کېږي؟

زموږ ګران وطن افغانستان یو غرنی هېواد دی. زیاتره غرونه یې په مرکزي شمالي، ختیځو او نورو برخو کې پراته دي چې په آب و هوا یې ډېره ښه اغېزه کړېده.
غرونه د واورو له امله د یخچالونو پراخې سیمې جوړوي چې په بدخشان کې لوی پامیر د یوه طبیعي پارک په توګه یا دولی شو. همدارنګه د هندوکش، سلیمان، او د ترکستان د تیربند د غرونو لړۍ د یادولو وړ دي چې لوی، شتمن کانونه او معدنونه لري.
زموږ په هېواد کې ولاړې اوبه یا جهیلونه هم د ښکلو منظرو په شان موجود دي لکه: د غزني ولاړې اوبه او د بامیانو بندامیر، چې د بهرنیو سیلانیانو پاملرنه يې هم ځانته را اړولې ده.
ځنګلونه هم دطبیعي زیرمو غوره برخه ده، چې د غرونو په لمنو کې یې د ژوو او ځناورو له پاره خړ ځایونه او داستوګنې سیمې جوړې کړېدي. سربېره پردې چې د هوا په ښه والي او پاکوالي کې يې مرسته کړې ده، د سیلابونو او وچو بادونو مخنیوی هم کوي.

ځنګلونه زموږ د هېواد په مرکزي، ختيځو، او جنوبي سيمو لکه لويه پکتيا ،ننګرهار کونړونو، بادغيس، بدخشان او هرات کې موجود دي.
د دغو طبيعي شتمنيو ساتنه او پالنه د هر افغان ايماني او ملي دنده ده ځکه پوهېږو، چې ونې د وخت په تېرېدو سره د مرضونواو نورو علتونو په سبب له منځه ځي او ولې يې پرې کېږي. که موږ د هغو په ساتنه او ډېربنت کې ټينګه پاملرنه و نه کړو، دغه طبيعي شتمني به زموږ نورو نسلونو ته پاتې نه شي.

نوي لغتونه:

ختيځ-	شرق ، د لمر راختلو ځای	ځړځايونه-	دځريدو ځايونه.
کانونه –	معدنونه	لويديځ-	غرب دلمر لوېدلو ځای
ډېربنت-	ډېروالی	کمښت –	کموالی

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د طبيعی زيرمو په هکله دې معلومات وړاندې کړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
۳. په افغانستان کې دې د غرونو او سيندونو په موقعيت او ارزښت خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زد کوونکي دې متن ولولي او د طبيعي زيرمو په ارزښت دې خبرې وکړي.
۲. د خپل هېواد طبيعي شتمنی دې په ساده ډول وښيي.
۳. دا لاندې کلمې دې وګوري او د هغو هم معنا کلمې دې ورته پيدا کړي.

الف. زېرمې	دارايي	پيسې	ذخيرې
ب. اغېزه	هوا	تاثير	لاندې
ج. ځړځايونه	صحرا	د ځړېدو ځای	د اوسېدو ځای
د. جهيلونه	يخچالونه	ولاړې اوبه	ښُکلې منظرې
هـ. طبيعي زېرمې	آب وهوا	هستي	طبيعي شتمني

ارزونه:

۱. زده کوونکي د طبيعي زېرمو په ارزښت وپوهېدل؟
۲. د خپل هېواد طبيعي زېرمې يې و پېژندلې، چې کومو شيانو ته ويل کېږي؟
۳. متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي او په لنډه توګه دې هغه په ياد زده کړي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

خوشحال خان ختټک!

موخې:

۱. د خوشحال خان ختټک پېژندنه.
۲. له پخوانیو شاعرانو او ادیبانو سره د زده کوونکو پېژندګلوي.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو له پخوانیو شاعرانو څخه د خوشحال خان نوم اورېدلی دی؟
۲. څه فکر کوئ چې خوشحال خان څه ډول شاعر و؟
۳. له خوشحال خان څخه به موږ ته څه شی را پاتې وي؟

خوشحال خان ختټک د پښتو ژبې یو نومیالی، ننګیالی او توریالی شاعر دی چې د افغان په ننګ یې توره تر ملا کړې وه لکه چې خپله وایي:

د افغان په ننګ مې وتړله توره
ننګیالی د زماني خوشحال ختټک یم.

خوشحال ختټک له ۲۵۰ زیات کتابونه لکیلي وو او په خپل زیار یې داسې بڼه ور ښښلې وه چې نامتو لیکوالان پرې هم نازېږي لکه الفت صاحب چې ویلي دي:

خوشحال خان ختټک ته!

دادب او د شـعـر لـویه قهرمانـه — د مُغلو په کور تندر لـه آسمانـه
د وطن د آزادۍ سختـو جـګـړو کې — له هرچا نه زړور مرد میدانـه
ستا د شـعـر مصرع لاڅـېره تـېره ده — بې ننګې تېوتې توتې ستاله بیانـه
دا د رزم او د بزم پـه مـجلس کې — هلته بازدلته بلبل هزار داستانـه
هم رستم هم فردوسي د یـوداستـان یې — هم شاعر هم مُفکر هم پهلوانـه
ستا دیوان که پـه ادب کې لوی شهکار دی — تا پـه توره کې هم کړی ډېر لوی کار دی
د افغان پـه ننګ ترلې تـوره تـاوه — درسره لـویه آرزو لـویه سودا وه

الفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

فردوسي. د دري ژبې لوی شاعر — رزم– جګړه
بزم- مجلس او ناسته — مفکر- فکرکوونکی
رستم- دفردوسي په شهنامه کې ديوه قهرمان نوم و. — شهکار- ډېر لوړ کار
مُغل- د یوه قوم نوم و چې د بابر کورنۍ ور پورې منسوبه وه.

ښوونکي ته لارښووني:

١. ښوونکی دې ذکر شوی شعر د کتاب له مخې ولولي او پوره دې معنا کړي.
٢. د خوشحال خان په شخصیت او ادبي خدمتونو باندې دې خبرې وکړي.
٣. شعر دې د املا په توګه په زد ه کوونکو باندې وليکي.
۴. شعردې په زده کوونکو باندې په نثر واړ وي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي د ې شعر ولولي او معنا دې کړي.
٢. زده کوونکي دې دا جملې ولولي او په کتابچو کې دې وليکي.

الف. خوشحال خان د خپلي زماني ملي اتل، ستر اديب،او لوی شاعر و.
ب. له خوشحال خان څخه د پښتو ژبې د نظم او نثر کتابونه را پاتې دي.
ج. خوشحال خان دخپلې خاورې د آزادۍ له پاره د مُغلو له لويې امپراتورۍ سره ډېر جنګونه او جګړې کړېدي.
د. خوشحال خان په خپل وخت کې د خپلو خلکو او قام ستر مخکښ او لارښود و.

ارزونه:

١. آيا زده کوونکي د خوشحال خان له نوميالیتوب او پوهې څخه خبر شول؟
٢. آيا زده کوونکي و پوهېدل چې خوشحال خان خټک د پښتو ژبې لوی شاعر تېرشوی دی؟
٣. آيا زده کوونکي د شعر له مطلب څخه متن ليکلی او لوستلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د خوشحال خان خټک په هکله یوه لنډه او په زړه پورې مقاله وليکي.

یو ویشتم لوست

ستاینوم (صفت)

موخې:

١. دستاینوم یا صفت پېژندنه.
٢. په خبرو او لیکنو کې د صفتونو سم کارول.
٣. د متن سم لوستل او سم لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آیا تاسو له صفت سره آشنا یاستئ او هغه پېژنئ؟
٢. صفت څه ته وايي او ولې هغه باید وپېژنو؟
٣. زموږ په خبرو او لیکنو کې صفت هم شامل دی؟

صفت هغه کلمه ده چې د نوم حالت او څرنګوالی وښيي. صفتونه تل له خپل موصوف سره یو ځای راځي. لکه: تورې څپلۍ، شین آسمان، پوه هلک او نور.

دصفت مهم ډولونه:

١. **اصلي صفتونه:** هغه دي چې دنوم ذاتي ښه والی او بدوالی وښيي لکه: توره تخته، ښه سړی، هوښیاره نجلۍ، جګه ونه، ناپوه سړی، سپین کاغذ.
٢. **نسبتي صفتونه:** هغه کلمې چې نسبت يې بل نوم، شي یا حالت ته وشي لکه: کابلی، میوندوال، سلیمان خېل، قیمتي، طلايي، اونور.
٣. **مجرد صفتونه:** هغه دی چې یوازې یو مجرد وصفي مفهوم وي یعني خارجي وجود و نه لري. لکه: لېونتوب، لوړتيا هوښيارتيا، پښتونولي.
۴. **اشاري صفتونه:** هغه صفتونه چې د هغو په واسطه موصوف ته اشاره وشي لکه: دغه نجلۍ درس وايي. هغه ونه سوړسیوری لري، دا د ابن سینا ښوونځی دی، هغه ښځه ډوډۍ پخوي.

نوي لغتونه:

صفت – ستایل
ستاینوم- صفت یا د نوم ستایونکی
یاد ونه- موصوف هغې کلمې ته وايي چې صفت د هغه له پاره راغلی وي لکه: تورې څپلۍ چې تور يې صفت او څپلۍ يې موصوف دی، په اشاري صفت کې دغه نږدې اشاره – هغه لرې اشاره او هوغه ډېره لرې اشاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

١. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه په هکله دې په جلا جلا توګه څرګندونې وکړي.
٢. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
٣. له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې د خپل ځان د غړو نومونه د صفت او موصوف په شکل را وړي، او په زده کوونکو دې په کتابچو کې ولیکي.

لکه: تورې ځپلۍ ـ سپین غاښونه ـ ښکلي لاسونه ـ جګه ونه او لوی زړه..........

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن په دوه کسیزه توګه ولولي او یو بل ته دې څرګندونې وکړي.
٢. د خپل ټولګي او چاپیریال د ځینو شیانو نومونه دې د صفت او موصوف په توګه راوړي او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

لکه: سپین دیوال، لوی صنف، ښکلي ګلان، پوه زده کوونکي، تور قلم، لایق ښوونکی، داهلک، او هغه ونه ....

٣. په دې لاندې متلونو کې دې صفت او موصوف په نښه او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف. ترنادان دوست څخه هوښیار دښمن ښه دی.
ب. له بې پته ژوند څخه مرګ غوره دی.
ج. کوږ بار تر منزله نه رسیږي.

ارزونه:

١. آیا زده کوونکي دصفت او موصوف په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
٢. د صفت ډولونه یې هم وپېژندل؟
٣. په خبرو او لیکنو کې له دې وروسته صفتونه کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متن مطلب په خپلو کتابچوکې ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

قیمتي ډبرې

موخې:

۱. د قیمتي ډبرو په خصوصیاتو او ارزښتونو باندې پوهېدل.
۲. زده کوونکي د خپل هېواد قیمتي ډبرې وپېژني.
۳. متن سم ولولي او سم یې ولیکي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو داسې رنګه ډبرې لیدلې چې له عادي ډبرو څخه توپیر ولري؟
۲. تاسو پوهېږئ چې ګټورې، رنګه او ښُکلې ډبرې په کوم نامه یادېږي؟
۳. زموږ په هېواد کې رنګه او ښُکلې ډبرې شته، هغه څه ارزښت لري؟

زموږ چاپېریال له طبیعي موادو څخه ډک دی. ځینې ډبرې یې له هغو موادو څخه دي چې په غرونو او درو کې په بېلابېلو ډولونو سره پیدا کېږي. د دغو ډبرو طبیعي رنګونه ډېر ښکلي او په زړه پورې دي چې د منرالونو په نامه یادېږي.

منرالونه هغه ډبرې دي، چې په طبیعي توګه ښکلې او مختلف شکلونه لري. ځینې ځلا لرونکي، ځینې یې نیمه ځلا لرونکي او ځینې نورې یې بې ځلا دي.

ځلا لرونکي منرالونه په طبیعي توګه ښُکلي، ارزښتمن او په زړه پورې رنګونه او شکلونه لري. چې له دغو ډبرو څخه د غمیو په توګه په ګاڼو او زېوروټو کې کار اخیستل کېږي لکه: یاقوت، زمرد، لاجورد، عقیق، الماس او نور.

یاقوت ځلا لرونکې ډبره ده چې ډېر صفا سور رنګ لري. زمرد په ښکلي شنه رنګ پیدا کېږي.

عقیق هم تور، سپین، ژېړ او نور رنګونه لري. الماس تر ټولو ډبرو د لوړې بیې او ځلا لرونکې دی. چې سپین روښان رنګ لري او ډېر لږ پیدا کېږي.

په دې ترتیب تر ۳۵ ډوله زیاتې مختلفې قیمتي ډبرې زموږ د ګران هېواد په طبیعت کې موجودې دي. چې د بدخشان، پروان، کندهار، نورستان، کابل، میدان، او د نورو مرکزي سیمو له غرونو څخه لاس ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

ډېره- تيره ګاڼې – زيورات

ښوونكي ته لارښووني:

۱. ښوونكى دې متن ولولي او د قيمتي ډبرو په هكله دې زده كوونكو ته معلومات وركړي.
۲. د قيمتي ډبرو په رنګونو دې خبرې وكړي.
۳. زموږ په هېواد كې دې د هغو سيمو نومونه په زده كوونكو باندې تكرار كړي چې قيمتي ډبرې لري.
۴. متن دې د املا په توګه په زده كوونكو باندې په كتابچو كې وليكي.

د زده كوونكو فعاليتونه:

۱. زده كوونكي دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وكړي.
۲. زده كوونكي دې د لاندې كلمو په مرسته نيمګړې جملې بشپړې او بيا دې په كتابچو كې وليكي.

الف. هغه قيمتي ډبره چې ډېره كمه او ډېره كلكه ده، ....نومېږي.
ب. هغه ډبرې چې په طبيعي توګه ښكلې او مختلف شكلونه لري، .... نومېږي.
ج. ياقوت صفا او ځلا لرونكې ډبره ده چې، ....رنګ لري.
د. په طبيعت كې .... قيمتي ډبرې يا منرالونه موجود دي.
(۳۵ ډوله – سور – الماس – منرالونه)

۳. زده كوونكي دې په لوستل شوي متن كې څو صفتونه پيدا كړي او په كتابچو كې دې وليكي.

ارزونه:

۱. زده كوونكي و پوهېدل چې زموږ ګران هېواد هم ښكلې او با ارزښته قيمتي ډبرې لري؟
۲. زده كوونكو قيمتي ډبرې او دهغو ډولونه و پېژندل؟
۳. د لوستل شوي متن كلمې لوستلى او ليكلى شي؟

كورنۍ دنده:

زده كوونكي دې متن په خپلو كتابچو كې وليكي او دهغه مطلب دې په ياد زده كړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

کمپیوټر

موخې:

۱. زده کوونکي باید کمپیوټر وپېژني.
۲. د نړۍ له نوو اختراعاتو او اکتشافاتو څخه خبر شي.
۳. د متن لوستل او لیکل وکړای شي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د کمپیوټر نوم اورېدلی او د هغه په هکله څه ویلی شئ؟
۲. تاسو څه فکر کوئ چې کمپیوټر به کوم کارونه سرته رسولی شي؟

کمپیوټر هغه نوی ماشین دی چې د انسانانو بې شمېره ټولنیزې ستونزې حل کړې او لا د بشر په خدمت کې دی. دا ماشین د لومړي ځل له پاره په ۱۹۴۲ م کال د امریکایي (الاتا سوټ بری) په وسیله اختراع شو او له هغه وخت څخه یې تر اوسه ډېره پراختیا موندلې ده.

کمپیوټر له څلورو اساسي برخو څخه جوړ شوی دی.

لومړۍ برخه یې سکرین یا مانیتور نومېږي. دا هغه پرده یا صفحه ده چې د کمپیوټر پروګرامونه او خپروني په کې لیدل کېږي.

دوهمه برخه: (پي، سي، یو) ده، چې د کمپیوټر اساسي او مهمه برخه ګڼل کېږي او همدې برخې ته د کمپیوټر حافظه وایي.

دریمه برخه: یې د کیبورډ برخه ده، چې د کمندونو توري او نورې لارښوونکې کلې په دې برخې پورې اړه لري.

څلورمه برخه: د (موس) mouse یا موږک په نامه یادېږي، چې کمندونه د هغه په وسیله کارول کېږي.

کمپیوټر ټول معلومات په خپله حافظه کې ساتي که څوک هر وخت و غواړي له هغه څخه کار اخیستلی شي او هم کولی شي چې هغو معلوماتو ته بدلون ورکړي.

نوي لغتونه:

مډرن- ډېر نوی او پر مختللی — ستونزې – کړاوونه او مشکلات — بدلون- تغير

ښوونکي ته لارښووني:

١. ښوونکی دې د کمپيوټر متن ولولي او د هغه په هکله دې زده کوونکو ته ځرګندوني وکړي.
٢. د کمپيوټر متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
٣. د کمپيوټر د دغو برخو په هکله دې ځرګندوني وکړي.
الف. د کيبورډ برخه يعني..................................
ج. مانيتور هغه پرده ده چې ....
د. د موس برخه هغه ده چې ....

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي او په هغه دې خبرې وکړي.
٢. زده کوونکي دې له يو بل څخه دا برخې وپوښتي:

الف. موس د کمپيوټر کومه برخه ده؟
ب. مانيتور څه ته وايي؟
ج. سي، پي، يو د کمپيوټر د کومې برخې نوم دی؟
د. کيبورډ په کمپيوټر کې څه شی دی؟

ارزونه:

١. آيا زده کوونکو کمپيوټر و پيژاند؟
٢. زده کونکي د کمپيوټر له بېلا بېلو برخو سره آشنا شول؟
٣. د کمپيوټر په کارونو او له هغو څخه په ګټه اخيستلو و پوهېدل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کمپيوټر د بېلابېلو برخو نمونه واخلي، هغه دې په ياد زده کړي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ویشتم لوست

ضمیرونه

موخې:

۱. د ضمیرونو یا نومځرو پېژندل.
۲. په جملو کې د ضمیرونو سم کارول.
۳. د متن سم لوستل او سم لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو کله دضمیر کلمه اورېدلې ده؟
۲. ولې باید ضمیرونه وپېژنو؟

ضمیرونه هغه کلمې دي چې د نوم پرځای د تکرار د لرې کولو له پاره راځي. لکه: زه، موږ، ته، تاسې، دی، دا، دوی، هغه ، دغه، هغوی.

د ضمیرونو مهم ډولونه دادي:

۱- شخصي ضمیرونه:

هغه دي چې دیوه شخص یا وګړي له پاره راشي لکه:

د متکلم له پاره:	زه -	ما -	موږ
د مخاطب له پاره:	ته -	تا -	تاسی
دغائب له پاره:	دی -	دا -	دوی

مثالونه: زه راغلم ته نه وې! ـ دوی راغلل ـ ما کتاب واخیست.

۲- اشاري ضمیرونه:

هغه دي چې شخص یا شي ته د اشارې له پاره راشي لکه: دغه وایي، هغه راغی، دا زما ملګری دی. اشاري ضمیرونه عموماً د نږدې له پاره (دغه) ـ د لرې له پاره (هغه) او ډېر لرې له پاره (هاغه) د اواز په تغیر راځي.

۳- ملکي یا اضافي ضمیرونه:

هغه ضمیرونه چې ملکیت وښیي لکه: زموږ وطن د نومیالیو کور دی. ستا کړنه مې خوښه شوه. زما قلم ښه دی. د دوی کتابونه وساته! قلم مې راکړه! غږ دې نه اورېدل کېږي. بکس یې واخیست.

د متکلم له پاره: (مې)
د مخاطب له پاره: (دې)
د غائب له پاره: د (یې) ضمیرونه راوړل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

وګړي- خلک، مخاطب ـ اوریدونکی، متکلم ـ ویونکی،

غائب ـ چې حاضر نه وي (درېم سړی)

ښوونکي ته لارښوونې:

١. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
٢. ضمیرونه او د هغو ډولونه دې په مثالونو کې له توپیر سره بیان کړي.
٣. متن دې په زده کوونکو باندې تکرار او په یاد زده کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې په دې لاندې جملو کې د ضمیر ډولونه را وښیي.

الف. دا زما استاد دی.

ب. دوی ټول ټولګي ته را غلل.

ج. ورور مې له بهر څخه را ورسېد.

د. مور د جمعې په ورځ میلې ته ځو.

هـ. زه سبا ته د امتحان له پاره چمتو یم.

٢. زده کوونکي دې لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړي او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. ضمیرونه تعریف او په مثالونو کې یې څرګند کړئ!

ب. شخصي ضمیر کوم ډول ضمیر ته ویل کیږي؟ په ټولګي کې یې مثالونه ور کړئ!

ج. اشاري ضمیرونه څه ته وایي؟ آیا په ټولګي یا ښوونځي کې یې مثالونه ویلی شئ؟

د. ملکي یا اضافي ضمیرونه وښیئ، د کورنۍ په غړو کې یې مثالونه ور کړئ!

لکه: زما پلار ډېر کار کوي، زما ورونه زده کوونکي دي، مور مې ډاکټره ده.

ارزونه:

١. آیا زده کوونکو ضمیرونه وپېژندل؟
٢. زده کوونکي د ضمیرونو په ډولونو هم و پوهېدل؟
٣. زده کوونکو په جملو کې ضمیرونه پېژندلي او هغه لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه مطلب دې په ساده ډول په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

لنډۍ

موخې:
١. زده کوونکي باید لنډۍ وپېژني.
٢. د لنډیو توپیر له نورو اشعارو سره کولی شي.
٣. لنډۍ لوستلی او لیکلی شي.

هڅوونکې پوښتنې:
١. آیا تاسو د لنډیو په برخه کې څه اورېدلي دي؟
٢. تاسو ویلی شئ چې لنډۍ به څه ډول اشعار وي؟
٣. تاسو پوهېږئ چې لنډۍ یوازې په کومه ژبه کې موجودې دي؟

لنډۍ هغه ولسي، ملي اشعار دي چې شاعران یې معلوم نه دي. د هر حساس پښتانه او پښتنې د زړه غږ او د احساساتو هنداره بلل کېږي. دا ملي اشعار یوازې د پښتو ژبې او پښتون ولس د ادبي میراثستره پانګه ده چې په نورو ژبو کې یې ساری نه لیدل کېږي.

لنډۍ ډېر ډولونه لري. لکه: د هېواد پالنې لنډۍ، ټولنیزې لنډۍ، جنګي لنډۍ، عشقي لنډۍ او نورې.

له نورو اشعارو څخه د لنډیو توپیر دادی چې ویونکي یې معلوم نه دي. تر ویلو وروسته د خلکو مال ګرځي او ولسونه یې نسل په نسل یو بل ته لېږدوي.

دا اشعار څومره چې ساده او سپېڅلي دي، هغومره د نورو ژبو له اغېزو څخه هم پاک ساتل شوي. لنډۍ ځانته سیلابي سیستم لري، چې لومړۍ برخه یې لنډه (٩) څپې او دوهمه برخه یې اوږده (١٣) څپې (سېلابه) ده.

د دغو اشعارو بله ځانګړتیا دا ده چې زیاتره د ښځو له خوا نارینه ووته ویلې شوي، نو ځکه اغېزمنې او د نازکو احساساتو لرونکې دي. او هم د ژوند په بېلا بېلو حالاتو لکه د غم او ښادۍ، د تورې او مېړانې په وخت کې ویل شوي همدا دلیل دی چې عشقي، حماسي، اخلاقي، ټولنیزې او نورې ډول ډول لنډۍ موجودې دي. چې هره برخه یې ځانته خوند او اغېزه لري.

لکه په لاندې لنډیو کې:

په وطن نیمه ډوډۍ ښه ده
نه په پردي وطن کې غوښې پلوونه

که تور اوربل مې مېراتیږي
په وطن جنګ دی جانان نه منع کومه

حماسي لنډۍ: هغه لنډۍ دي چې د تورې، مېړانې، جنګ او جګړو په هکله ویل شوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

هنداره ـ آيينه، ځپې ـ سيلاب، هيجا، ځانګړتياوې- خصوصيات

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په باب دې پوره څرګندونې وکړي.
۲. دلنډيو په جوړښت او هيجاوو باندې دې خبرې وکړي.
۳. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
۴. په دې لاندې لنډيو کې دې د هغو ډولونه و ښيي.

که په ميوند کې شهيد نه شوې
خاونده سل ځله ژوند را کړې
که باران اورې و دې اورې
که د زلمو نه پوره نه شوه
وطن مې تن، تن مې وطن دی

خدا يږو لاليه بې ننګي ته دې ساتينه
چې د وطن په مينه سل ځله ځار شمه
واورې دې نه اورې چې لارې بندوينه
ګرانه وطنه! جنګې به دې ساتينه
د تن په بيه يې ساتم ترڅو چې يمه

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې د لنډيو مهمې ځانګړتياوې وليکي.
۳. زده کوونکي دې لنډۍ ولولي او له ياده دې وواييي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

ارزونه:

۱. زده کوونکي د لنډيو په معنا او مفهوم و پوهېدل؟
۲. لنډۍ له نورو اشعارو څخه توپيرولی شي؟
۳. لنډۍ ويلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لنډيو په هکله يو څو کرښې وليکي.
او ليکل شوې لنډۍ دې له ياده وواييي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

د آیوډین روغتیایي ارزښت

موخې:

۱. زده کوونکي په دې وپوهیږي چې آیوډین څه ته وایي؟
۲. د آیوډین منبع دې وپېژني او د انسان په جسمي وده کې دې د هغه په ارزښت وپوهېږي؟
۳. متن سم ولولي او ویې لیکي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو دآیوډین کلمه اورېدلې په دې برخه کې معلومات لرئ؟
۲. ستاسو په فکر آیوډین زموږ په سلامتیۍ کې کوم ارزښت لري؟
۳. تاسې پوهېږئ چې د آیوډین د کمښت څخه په وجود کې ځینې ناروغۍ منځ ته راځي؟

کاني ((معدني)) مواد

منرالونه د انسان د بدن له پاره ډېر ګټور او اړین دي، چې آیوډین هم یو له دغو څخه دی. ډېر خلک یې د غذايي موادو او اوبو له لارې تر لاسه کوي. په هغو سیمو کې چې له سمندر څخه لرې وي او دماهي غوښې هلته (د آیوډین یوه ښه منبع ده) په آسانۍ سره نه پیدا کېږي. خلک یې د آیوډین په کمښت اخته وي.

څرنګه چې آیوډین د انسان په جسمي وده او د دماغ د حجرو په جوړولو کې ډېره اغېزه لري، نو که د ماشوم په بدن کې آیوډین لږ وي. ماشوم له د ماغي کمزورتیا سره مخامخ کېږي. د ذکاوت اندازه یې د نورو عادي کوچنیانو پرتله په ټیټه درجه کې راځي او د وجود وده یې په ټولو برخو کې ډېره سسته او ضعیفه وي. په لویانو کې د آیوډین د لږوالي له کبله د غاړې مخکنۍ برخه (غُده) چې تایراید نومېږي لویېږي. اوپه جاغور بدلېږي.

دهغو خلکو په بدن کې چې آیوډین کم وي باید په خوړو کې آیوډین لرونکي مالګه استعمال کړي.

د کبانو غوښې او نور هغه خواړه دي وخوري چې د آیودین لرونکي وي همدا راز د آیوډین لرونکو درملو خوړل هم په بدن کې د آیوډین کمښت له منځه وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

کمښت- کموالی   وده- لویېدل، نمو   پرتله- مقایسه   اغېزه- تاثیر   درمل- دوا

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن د کتاب له مخې ولولي او د هغه په هکله دې معلومات وړاندې کړي.
۲. ښوونکی دې د لاندې برخو په هکله څرګندونه وکړي.
   الف. آیوډین څه ته وایي او په څه شي کې پیدا کېږي؟
   ب. د آیوډین کمښت په وجود کې څه ډول رنځونه پیدا کوي؟
   ج. د آیوډین له کمښت څخه پیدا شوې ناروغي، په څه شی جوړېږي؟
۳. ښوونکی دې متن د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په هغه دې وغږېږي.
۲. زده کوونکي دې دا لاندې جملې د متن په لوستلو سره بشپړې کړي.

الف. د کبانو غوښه د .... یوه ښه منبع ده.
ب. د ماشوم په بدن کې د آیوډین کمښت، دی د .... سره مخامخ کوي!
ج. آیوډین لرونکي مالګې او............ په بدن کې د آیوډین کمښت له منځه وړي.
د. په لویانو کې د آیوډین په کموالي د........................ غده لویېږي او په جاغور بدلېږي.
هـ. هغه سیمې چې له سمندرونو څخه لرې وي د آیوډین په .... سره اخته کېږي.

دماغي کمزورتیا	- تایراید -	آیوډین -	کمښت	ـ درملونه

ارزونه:

۱. زده کوونکي په دې و پوهېدل چې آیوډین څه شی او څه ارزښت لري؟
۲. آیوډین لرونکي خواړه یې وپېژندل؟
۳. په دې هم پوه شول چې د آیوډین کمښت ډېرې ناروغۍ منځ ته راوړي؟
۴. متن لوستلی او په خپلو کتابچو کې یې لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د آیوډین لوست خپلو ورو خویندو او ورونو ته ولولي.
زده کوونکي دې د لوست مطلب په لنډ ډول په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ویشتم لوست

شمېر نوم (عدد)

موخې:

۱. زده کوونکي دې عددونه وپېژني!
۲. په عبارتونو او جملو کې د شمېر نومونو پېژندل.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو کله د عدد کلمه اورېدلې ده عدد (شمېر نوم) څه ته وايي؟
۲. په جملو کې راغلي عددونه پېژندلی شئ؟
۳. تاسو په عددونو سره کوم شی شمېرلی شئ؟

عــدد: هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې د (نومونو) شیانو،او اشخاصو شمېر راښيي.

همدارنګه دهغوی درجه او رتبه هم څرګندولی شي. کوم شی چې د عدد په وسیله شمېرل کېږي معدود بلل کېږي.

د مثال په ډول: دوه سترګې، درې کتابونه، شل زده کوونکي، څلور هېوادونه.

په دغو مثالونو کې (دوه، درې، شل، څلور) عددونه بلل کېږي.

(سترګې، کتابونه، زده کوونکي او هېوادونه) معدود بلل کېږي.

د عدد ډولونه:

۱ - اصلي عددونه: چې یوازې شمېر او کمیت ښيي لکه: دوه ، درې، شل اونور.

۲ - وصفي یا رتبي عددونه: چې د معدود درجه او رتبه څرګنده کړي.

لکه: لسم لمبر، درېم کس، شلم پوړ، درېمه درجه اونور.....

۳ - کسري عددونه: هغه دي چې د معدود کسر او ماتوالی ښيي لکه: یونیم، دوه نیم، څلورمه برخه، پنځمه برخه او شلمه برخه.

یو په سلو کې   شل په سلو کې   لس په سلو کې   او نور....

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

شمېر –	ګڼه	کميت -	ځومره والی
معدود –	شمېر ل شوی شی	وصفي-	ستايل شوی

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دهغه پوره ځرګندونه دې وکړي.
۲. اعداد او معدود دې د ټولګي په شيانو کې وښيي لکه: دوه قلمونه، لس هلکان.
۳. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو وليکي.
۴. د انسان دبدن په غړو کې دې د عدد او معدود مثالونه ووايي لکه: دوه سترګې، يوسر، دوه پښې، پنځه ګوتې، دوه لاسونه، سل ويښته ...

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د عدد او معدود له پاره دې ډول ډول مثالونه وښيي.
۲. زده کوونکي دې په لاندې جملو کې عدد او معدود وښيي.

الف. خوشحال خان يو نامتو شاعر دی چې ۲۵۰ ټوکه کتابونه يې ليکلي دي.
ب. دځمکې درې برخې اوبه او يوه برخه يې وچه ده.
ج. هوښياره مرغۍ په دوولومو کې نښلي.
د. زموږ دځمکو له پيدا وارو څخه څلورمه برخه بزګرانو واخيسته.
هـ. د دولسم ټولګي درسونه په زړه پورې دي.

ارزونه:

۱. زده کوونکو عدد او معدود وپېژندل؟
۲. په متن او جملو کې عدد او معدود پېژندلی شي؟
۳. د درس متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې وليکي چې عدد او معدود په کې راشي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي! لکه: زه هر سهار دوه پيالې چای څښم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

مېرمن زینبه

موخې:

۱. د پښتنو د مشهورې شاعرې مېرمن زینبې پېژند ګلوي.
۲. په متن کې د کلمو ، جملو لیکل او لوستل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو له پښتنو مېرمنو څخه کومه یوه پېژنئ؟
۲. تاسو د مېرمن زینبې نوم اورېدلی دی؟
۳. د مېرمن زینبې د پوهې او دهغې د شعرونو په هکله څه فکر کولی شئ؟

زموږ هېواد افغانستان ډېرې نومیالۍ مېرمنې لري، چې دهغو په پوهې، مېړانې او کارنامو تل ویاړو. له دغو نامتو مېرمنو څخه یوه هم د ستر ملي مشر میرویس نیکه لور مېرمن زینبه ده. چې د ۱۱۴۲ هـ ق کلونو په شاوخوا کې یې ژوند کاوه.

مېرمن زینبې د خپل وخت دینې، ادبي کتابونه او همدا رنګه د شاعرانو دیوانونه ولوستل. مېرمن زینبه یوه فاضله مېرمن او له پیاوړو ښځینه شاعرانو څخه شمېرل کېدله چې ډېر ګټور اشعار ور څخه پاتې دي. دې دخپل ژوند په موده کې ډېرو نجونو او ښځو ته دیني زده کړه ورکړې او لیک لوست یې ور زده کړی و.

دا هوښیاره مېرمن د ژوند په چارو ډېره ښه پوهېده تردې چې ورور یې شاه حسین هوتک دسلطنت په چارو کې له دې څخه مشورې اخیستلې.

د دې د شعر یوه نمونه چې دخپل ورور شاه محمود هوتکي په ویر کې یې ویلې او په پټه خزانه کې ذکر شوې دا ده:

ږغ شو چې ورور تېر له دنیا سونا
کندهار واړه په ژړا سونا
زړه مې په ویر کې مبتلا سونا
چې شاه محمود له ما جدا سونا
دا روڼ جهان را ته تور تم دی نا
زړه د بېلتون په تېغ کرم دی نا
هوتک غمجن په دې ماتم دی نا
د پاچاهۍ تاج موبرهم دی نا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

پیاوړی-	غښتلی	بېلتون-	جدايي
کړم-	زخمي	کارنامې-	ملي برياوې
وير-	غم، ماتم	تورتم-	توره تياره

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن او شعر د کتاب له مخې ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه وليکي.
۳. د مېرمن زينبې په شخصيت او ادبي کارونو باندې دې وغږېږي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په دوه کسيزه توګه ولولي او دهغه په مطلب دې مشوره وکړي.

۲. زده کوونکي دې متن او شعر تکرار اوپه ياد دې زده کړي.

۳. زده کوونکي دې دا جملې بشپړې او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

الف. مېرمن زينبې د خپل ژوند په موده کې ډېرو ښځو او نجونوته ....

ب. مېرمن زينبې خپل ورور شاه حسين هوتک ته ....

ج. مېرمن زينبې يوه وېرنه د ....

د. مېرمن زينبه د ستر ملي مشر.................

ارزونه:

۱. زده کوونکو مېرمن زينبه وپېژندله؟
۲. و پوهېدل چې مېرمن زينبه يوه پوهه او هوښياره ښځه وه؟
۳. د مېرمن زينبې شعر لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د مېرمن زينبې د پيژندګلوۍ په برخه کې په لنډ ډول د درس مطلب ووايي او بيا دې په خپلوکتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د پنسل اختراع

موخې:

۱. د لومړي ځل له پاره د پنسل د جوړېدو په هکله معلومات ورکول.
۲. دمتن لوستل او لیکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو پوهېږئ چې دپنسل قلم به څه ډول جوړ شوی وي؟
۲. تاسو فکر کولئ شئ چې دپنسل قلم به لومړی څه ډول و؟

دا څرګنده ده چې دپنسل قلم ټول زده کوونکي پېژني، خو په دې هکله به معلومات لاس ته راوړو چې د پنسل قلم د لومړي ځل له پاره څنګه جوړ شوی دی؟
په پخوا زمانو کې د سکرو په شان یوشی په انګلستان کې کشف شو، چې ګرافیت نومېده.او خلکو د رسم په کښلو کې ترې کار اخیسته، خو ستونزه دا وه، چې دې ګرافیت یا سکرو به لاسونه تورول. نو و پتیل شوه، چې دا ستونزه حل او کار اسان کړي.
همدا و چې ګرافیت یې د دوو لرګیو په منځ کې د تار په واسطه وتاړه. دا کار هم ستونزمن و ځکه چې دا لرګي باید څو ځلي خلاص او تړل شوي وای.
د کلونو په تېرېدو سره خلکو ته نوې نوې مفکورې پیدا شوې. په پایله کې یې دا پرېکړه وکړه:
لرګي چې په طبیعت کې ډېر او ارزانه پیدا کېږي. ګرافیت دې په دې توګه د لرګیو په منځ کې کېښودل شي، چې په آسانۍ سره د پنسل سر تېره او د لیکلو کار ترې واخیستل شي.
په همدې ډول د پنسل قلم چې تاسې کار ترې اخلئ ورو ورو په اوسنۍ بڼه او شکل منځ ته راغی.

نوي لغتونه:

ګرافیت- دسکرو په شان مواد
ستونزه- کړاو
خوځلي- ښه-
ښکل- شکل

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن د کتاب له مخې ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. متن دې د املا په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.
۳. د پنسل دجوړېدو او منځ ته راتلو په پړاوونو دې وغږېږي.
۴. لاندې کلمې دې په تخته ولیکي او زده کوونکي دې هغو ته جملې جوړې او په کتابچو کې دې ولیکي! (ستونزمن ـ ګرافیت ـ تېره)

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې په چوکاټ کې اړوندې کلمې په نښه او دیوې کرښې په مرسته دې وښیي.

نومونه	تېره، ستونزمن
صفتونه	تاسې، دغه
عدد او معدود	ګرافیت، انګلستان
ضمیرونه	لومړی ، دوه لرګي

ارزونه:

۱. زده کوونکي په دې و پوهېدل، چې پنسل لومړی ځل په څه ډول منځ ته راغی؟
۲. پوه شول، چې پنسل له څه شي څخه جوړېږي؟
۳. متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د پنسل دجوړېدواو منځ ته راتلو مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

قیدونه

موخې:

۱. د قیدونو پېژندنه.
۲. د قیدونو په کارولو باندې پوهېدل.
۳. په متن کې د قیدونو پېژندل، لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د قید د کلمې په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. تاسو د قید کلمې پېژنئ او په هغو باندې پوهېږئ، چې د قید کلمې له څه شي سره راځي؟

قید: هغه کلمه ده، چې د فعل د پېښېدو ځای، وخت او یا د هغه څرنګوالی وښيي. لکه: زه اوس راغلم. ته په جرئت ووایه! هلکان په منډه راغلل. ښوونکي درس ژر ژر ولوست.

د قید ډولونه:

۱. **د زمان قید:** هغه کلمه ده، چې د یو فعل د پېښېدلو وخت او زمان وښيي.
لکه: ما مې مور پرون ولیده، سپوږمۍ اوس راغله، زه پروسږکال بریالی شوم.
۲. **د مکان قید:** هغه کلمې، چې د یوه فعل د پېښېدلو ځای وښيي. لکه: احمد دلته دی، زه په ټولګي کې یم، احمد پاس وخوت، نجلۍ دلته وه، چوغکه پورته والوتله!
۳. **د حالت قیدونه:** هغه کلمې دي، چې د یوه فعل د پېښېدلو حالت وښيي. لکه: احمد په خندا راغی. سپوږمۍ له ژړا شنه شوه. تاکتاب ښه ولوست. زه په منډه راغلم. باران ورو ورو ورېږي.

نوي لغتونه:

پېښېدل- واقع کېدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دقید ډولونه دې په مثالونو کې څرګند کړي.
۲. قیدونه دې په لاندې جملو کې په نښه او په زده کوونکو دې ولیکي.

الف. زموږ نیکونو خپله خاوره د خپلو متو په زور ساتلې ده.
ب. هر سړی له خپلې کورنۍ سره په خوشحالۍ ژوند کوي.
ج. په ښې هوا کې ماشومان ژر ژر وده کوي.
د. ښوونځي ته په منډه ولاړشه! چې ډېر ناوخته دی.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او دقیدونو په برخه کې دې معلومات وړاندې کړي.
۲. زده کوونکي دې د متن په زده کولو سره دا جملې بشپړې او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

الف. قید هغه کلمه ده، چې ....
ب. د زمان قید هغه دی، چې ....
د. د حالت قید هغه قیدونه دي، چې............

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د قید په معنا او مفهوم و پوهېدل؟
۲. زده کوونکي قیدونه په کلمو او جملو کې پېژندلی شي؟
۳. زده کوونکي قیدونه په ویلو او لیکلو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د څو ډولو قیدونو له پاره پنځه پنځه مثالونه په خپلو کتابچو کې ولیکي. اود قید ډولونه دې په کې وښیي.

يو د يرشم لوست

زلزله

موخې:

۱. د زلزلې د پېښېدو په هکله پوهېدل.
۲. د زلزلې دسخت والي د اندازه کولو د آلې سره بلدتيا او د هغې پېژندنه.
۳. د متن سم لوستل او سم ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو خامخا کوم وخت د زلزلې په ټکانونو پوهېدلي ياست او دزلزلې له کلمې سره آشنا ياستئ؟
۲. تاسو پوهېږئ، چې ولې زلزله پېښېږي؟
۳. د زلزلې د پېښېدو په وخت کې ولې ډارېږو؟

کله کله به تاسې هم د ځمکې په ښورېدو پوه شوي ياست. يا به مو د ځمکې د ټکانونو په نتيجه کې ډېرې خرابۍ ليدلې وي. د ځمکې د غو ښورېدو او ټکانونو ته زلزله وايي.

زلزله د خداى (جل جلاله) لوى آفت دى او دځمکې په سر له ډېرو ناوړو پېښو څخه ګڼل کېږي، چې د زرګونو انسانانو او نورو ژوندیو موجوداتو د مرګ سبب ګرځي. ښارونه، کلي، باغونه او هر څه ويجاړوي. راځئ په دې ځان پوه کړو چې زلزله څنګه منځ ته راځي؟ ځمکې پېژندونکي پوهان او څېړونکي تر ډېرو علمي څېړنو وروسته دې نتيجې ته رسېدلي دي، د خداى (جل جلاله) په امر زلزله د ځمکې د لاندېنۍ برخې د ډېرو د حرکت او ښويېدو څخه منځ ته راځي. کله هم دا ډېرې له يوې بلې سره ټکرې خوري. يا هم له يوه فشار سره پورته خواوو ته زور کوي. هغه ځاى چې دا

پېښې په کې منځ ته راځي د زلزلې مرکز بلل کېږي. د زلزلې د ټکانونو زور او شدت په مرکز کې تر نورو ټولو ځايونو زيات وي.

ځمکه پېژندونکي او دجغرافيې پوهان د زلزلې زور او سختوالى د زلزله سنج په واسطه چې (ريکتر) نومېږي، اندازه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

آفت- مصیبت ویجاړ- وران پېښه- واقعه

رېکتر- هغه آله چي د زلزلي د زور او شدت اندازه پرې معلومېږي.

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. د زلزلې په عواملودې معلومات ورکړي.
۳. متن دې د املاء په توګه په زده کوونکو ولیکي.
۴. د زلزلو دمرکزونو په برخه کې دې معلومات وړاندې کړي او دځينو مشهورو زلزله لرونکو ځايونو شخه دې ياد ونه وکړي لکه: جاپان ، اندونيزيا ، امريکا ، چين او هندوستان.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې وغږېږي.
۲. لاندې پوښتنو ته دې ځوابونه ووايي او بيا دې په کتابچو کې وليکي.

الف. زلزله څه شي ته وايي؟

ب. هغه ځای چې زلزله په کې پېښېږي او د زلزلې زور او سختوالی تر نورو ځايونو په هغه کې زيات وي څه نومېږي؟

ج. پوهان د زلزلې زور او شدت په څه شي اندازه کوي ؟

زده کوونکي دې د لاندې لغتونو معنا د چوکاټ له کلمو څخه پيدا او د هغو په مخ کې دې په خپلو کتابچو کې وليکي لکه:

الف. پېښه
ب. څېړونکي
ج. موجونه
د. رېکتر
هـ. آفت

څپې ، مصيبت، زلزله سنج ، واقعه هغه پوهان چې علمي څېړنې کوي.

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي د زلزلې په مطلب و پوهېدل؟
۲. زده کوونکي د زلزلو د پېښېدو په عواملو پوه شول؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دزلزلې د پېښو او ورانيو په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

رحمان بابا

موخې:

۱. د رحمان بابا د شخصیت پېژندنه.
۲. د رحمان بابا له شعر او شاعرۍ سره بلدتیا.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د رحمان بابا نوم اورېدلی او هغه پېژنئ؟
۲. له رحمان بابا څخه به اشعار یا کوم کتاب را پاتې وي؟
۳. څه فکر کوئ، چې د رحمان بابا اشعار به کوم ښه والی ولري؟

عبدالرحمان بابا د پښتو ژبې نومیالی ادیب او صوفي شاعر و، چې د پلار نوم یې عبدالستار او په ۱۰۴۲ هـ ق کال د پېښور په بهادر کلي کې زېږېدلی دی.

د رحمان بابا د لوړ شخصیت او پېژندنې له پاره دومره بس دی، چې ټول خلک ورته بابا وايي. نوموړی د اشعارو یو خوږ دیوان لري، چې لوړ ارزښتمن مضامین یې په ساده او ښکلو الفاظو کې بیان کړي دي. د ده اشعارو ته یې هغه خوند ورکړی، چې د نورو پښتنو شاعرانو په اشعارو کې ډېر لږ لیدل کېږي.

دا نامتو شاعر او ادیب د ځینو سندونو له مخې په ۱۱۲۸ هـ ق کال وفات شوی او د پېښور د هزار خانې په هدیره کې ښخ دی. دده له کلام څخه یوه بېلګه:

کردګلو کړه چې سېمه دې ګلزار شي	اغزي مه کره چې پښو کې به دې خار شي
ته چې بل په غشو ولې هسې یوه شه	چې همدا غشی به ستا په لور ګوزار شي
کوهی مه کینه د بل سړي په لار کې	چېرې ستا به د کوهي په غاړه لار شي
نن چې صبحه ده روښانه لا رصحیح کړه	ناګهانه به دا صبحه شب تار شي
که بل بد کاندي ته ښه ورسره وکړه	هر یو نخل چې مېوه لري سنګسار شي

((رحمان بابا))

نوي لغتونه:

نومیالی-	مشهوراود نوم خاوند	ښخ-	خاوروته سپارل شوی
ادیب-	شاعر او لیکوال	مه کینه-	یعني کیندل مه کوه
کوهی-	څاه	بېلګه-	نمونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی د ې متن او شعر ولولي او هغه دې پوره معنا کړي.
۲. متن دې په زده کوونکود املا په توګه ولیکي!
۳. په شعر کې دې هم وزنه کلمې زده کوونکو ته وښيي.

لکه: (خار، لار، تار او نور.)

ښوونکی دې د رحمان بابا په لاندېنیو نومونو باندې پوره رڼا واچوي او زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(عبدالرحمان بابا- رحمان بابا- عبدالرحمان مومند ، صوفي عبدالرحمان او د پښتو(بلبل.)

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او شعر دې معنا کړي.
۲. شعر دې په ساده نثر واړوي.
۳. دا نیمګړې جملې دې د متن په لوستلو بشپړې او بیا دې په کتابچو کې ولیکي.

الف. د رحمان بابا لوړ شخصیت له دې څخه معلومېږي چې ټول خلک ....
ب. رحمان بابا د پښتو ژبې یو..................................
ج. ساده اوښکلو الفاظو د رحمان بابا اشعارو ته هغه خوند ورکړی چې د ....
د. له رحمان بابا څخه د اشعارو یو ....
ه. نن چې صبحه ده روښانه لار.......................
د. زده کوونکي دې متن له شعر سره پوره تکرار او بیا دې په یاد زده کړي.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د رحمان بابا شعر معنا کولی شي؟
۲. زده کوونکي دا بیتونه په نثر اړولی شي؟
۳. آیا زده کوونکي د رحمان بابا دا شعر له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د رحمان بابا د پېژندنې له پاره متن ولولي او د هغه مطلب دې په یاد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې دېرشم لوست

فعل او د هغه ډولونه

موخې:
١. د فعل په معنا او مفهوم باندې پوهېدل او په جملو کې د هغو پېژندل.
٢. د فعلونو په ډولونو باندې پوهېدل.
٣. په لیکنو کې د فعلونو سم کارول او سمه لوستنه.

هڅوونکې پوښتنې:
١. آیا تاسو کوم وخت د فعل کلمه اورېدلې ده؟
٢. تاسو په خپلو خبرو اترو کې له فعلونو څخه کار اخلئ؟
٣. څه فکر کوئ، چې فعلونه په وینا کې څه ارزښت لري؟

فعل: هغه کلمه ده چې له درې ګونو زمانو څخه په یوه زمانه کې د یوه کار کول او پېښېدل را وښيي.

فعل د وینا ډېره ارزښتمنه برخه ده بې له هغه څخه د جملې معنا نه بشپړېږي.

فعل کله هم په یوازې توګه په خپله د یوې جملې مفهوم افاده کوي.

لکه: ځم، ګورې، اخلو، اغوندو اونور.

فعلونه د زمانې له مخې په درې ډوله دي:

د حال زماني فعل:

هغه کلمه ده، چې د یوه کار کول په حال یا جاري زمانه کې ځرګند کړي.

لکه: زه کتاب لولم، دی ډوډۍ خوري، هغه تاګوري، احمد درس وایي، مور خاندو، هغه راغی.

د تېرې زمانې فعلونه:

هغه فعلونه دي چې د یوه کار کول په تېره زمانه کې وښيي.

لکه: تا هلک وواهه، ما ډوډۍ خوړلې ده، هغه درس لوستلی و، احمد پرون تللی و، هلکانو غوزان وخوړل، ما درس لوسته چې دی راغی، مور ډوډۍ پخه کړې وه.

دراتلونکې زمانې فعلونه:

هغه فعلونه دي، چې کار کول په راتلونکې زمانې کې را ښکاره کړي.

لکه: زه به کامیاب شم. ته به کورته لاړ شې. احمد به خط ولیکي. سږکال به سوکالي وي. که باران ورېده ته به راشې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

بنسټ – تهداب	ماضي- تېرمهال، تېره زمانه
مستقبل- راتلونکې، آینده	سوکالي- آسوده ګي

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د فعلونو ډولونه دې په مثالونو کې څرګند کړي.
۲. د دغې هرې برخې دې بېله بېله څرګندونه وکړي.
الف. د حال فعلونه:
ب. د ماضي یا تېر مهال فعلونه:
ج. د مستقبل یا راتلونکې زماني فعلونه:

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د درس په مطلب دې وغږېږي.
۲. په لاندې جملو کې دې فعلونه او دهغو ډولونه وښيي.

الف. د افغانستان پخوانی نوم آریانا و.
ب. افغانان روڼ تاریخ لري.
ج. موږ به په زیار خپله خاوره ودانه کړو.
د. ټول افغانان د احمد شاه بابا په کارنامو ویاړي.
هـ. بې علمه ژوندون ګران دی.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي د فعلونو په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. د فعلونو ډولونه یې هم وپېژندل؟
۳. فعلونه په سمه توګه کارولی شي؟
۴. متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د نازوانا په رباعۍ کې فعلونه په نښه او په کتابچو کې دې ولیکي.

سحر ګه وه د نرګس لېمه لانده ... ثاځکي ثاځکي یې له سترګو څڅېده
ما وېل: څه دې ښکلي ګله ولې ژاړې ... ده وېل: ژوند مې دی یوه خوله خندېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

د بشر لوی مخترع

موخې:

۱. د بشر له سترو خدمتګارانو څخه د اديسن پېژندنه.
۲. د اديسن د خدمتونو په ارزښت باندې پوهېدل.
۳. د متن سم لوستل او سم ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو د بشر د سترو خدمتګارانو له پېژندنې سره مينه لرئ؟
۲. ستاسو په نظر بشر ته لوی خدمت کوونکي د قدر وړ دي؟
۳. آيا تاسو د برېښنا منځ ته راوړل د بشريت له پاره ستر خدمت بولئ؟
۴. تاسې پوهېږئ چې دا لوی خدمت کوونکي به څوک وي؟

په (۱۸۴۷) ميلادي کال په امريکا کې يو ماشوم وزېږېد. دی لاوه کلن نه و چې په ښوونځي کې شامل شو. ده د ښوونځي د درس له زده کړې څخه سربېره د خپلو ځمکو په کرنه کې هم کار کاوه.
څه موده يې ورځپاڼې چلولې. په پنځلس کلنۍ کې يې د چاپ ماشين واخيست. خپله ورځپاڼه يې پرې چاپوله. په شپاړس کلنۍ کې يې کور او کلی پرېښود. نيويارک ته لاړ. د پنځو کلونو په موده کې يې يو سلو دوه ويشت اختراعګانې وکړې. ګرامافون يې جوړ کړ، چې لومړی ځل يې د ويونکي ماشين غږ په نړۍ کې خپور کړ. څه موده وروسته له برقي قوې څخه د روښنايي په فکر کې شو، چې دا کار ډېر ورته ناشونی ښکارېده، خو دی بې هيلې نشو. خپل کارته يې په کلک عزم ملا وتړله، ترڅو چې په (۱۸۷۹) ميلادي کال کې د اکتوبر په ۲۱ ورځ اديسن په دې بريالی شو، چې د برېښنا بهير په ګروپ کې د روښنايۍ په توګه راولي.
دغه ستر خدمت کوونکي په (۱۹۳۱) ميلادي کال کې له دې فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

بريالی- کامیاب

بهیر- جریان

ناشونی- نه کېدونکی

بې هيلي- نا اميد

روښنايي- رڼايي

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د اډيسن د لوی خدمت په ارزښت دې خبرې وکړي.
۲. متن دې د املا په توګه ووايي او زده کوونکي دې په کتابچو کې وليکي.
۳. لاندې بيتونه دې په تخته وليکي معنا دې کړي او په هغه کې دې نومونه په نښه کړي.
دمثال په ډول: بصيرت او علم (د معنا نومونه دي)

بصيرت او علم نشته په کتاب کې	که څه نه وي د مغزو په پېچ وتاب کې
پوهه تولـه راوتـلې لـه مـغزو ده	هسې نه چې پـه دا ډېرو کـتابـو ده

(الفت)

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د اډيسن په هکله دې خبرې وکړي.
۲. په لاندې جملو کې دې سمې جملې په (ص) سره په نښه کړي.
الف. اديسن د امريکا خلکو ته خدمت وکړ.
ب. اديسن يوازې ګرامافون اختراع کړ.
ج. اديسن له برقي انرژۍ څخه روښنايي منځ ته راوړه.
د. د اديسن کار او تجربو نتيجه ورنه کړه.
هـ. د ۱۸۷۹ ميلادي کال د اکتوبر ۲۱ ورځ د ټولې دنيا له پاره يوه مهمه ورځ وه.
دغه ستر خدمت کوونکې په ۱۹۳۱ ميلادي کال کې له دې فانۍ نړۍ سترګې پټې کړې.

ارزونه:

۱. زده کوونکي په دې و پوهېدل چې اديسن د برق په اختراع کولو سره بشر ته لوی خدمت وکړ؟
۲. په دې پوه شول چې د اديسن نوم د سترو خدمتونو په کولو سره تل ژوندی پاتې دی؟
۳. متن لوستلی او ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د اډيسن په هکله د خپلې کورنۍ غړو په تېره خويندو او ورونو ته کيسې وکړي او دلوست مطلب دې په لنډه توګه په خپلو کتابچو کې وليکي اوپه ياد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه د یرشم لوست

بیټ نیکه

موخې:

۱. د یوه مشهور نیکه او پیاوړي شاعر په توګه د بیټ نیکه پېژندنه.
۲. د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو له پخوانیو شاعرانو او نېکونو څخه د چا نوم اورېدلی دی؟
۲. پښتو ژبې په پخوا زمانو کې هم مشهور او پیاوړي شاعران درلودل؟
۳. تاسو د بیټ نیکه نوم اورېدلی، د هغه د مناجاتو اوشاعرۍ په هکله څه پوهېږئ؟

بیټ نیکه بېټني، او بټنړ د پښتنو له مشهورو نېکونو او لرغونو شاعرانو څخه و. چې د (۳۰۰ او ۴۰۰ هـ) کلونو شاوخوايې سلیمان غره په لمنو کې ژوند کاوه. تر ټولو پخوانی کتاب چې د دې نیکه نوم او اشعار په کې راغلي دي. دسلیمان ماکو د تذکرةُ الاولیا کتاب دی،چې په ۶۱۲ هـ. ق کال کې لیکل شوی دی.

د بیټ نیکه له اشعارو څخه څرګندېږي، چې ده په خپلو اشعارو کې د نورو ژبو کلمې نه دي راوړي. یوازې د پښتو سوچه کلمې یې غوره کړې دي او د کلمو کار ول یې په داسې توګه شوي،چې اشعار یې ډېر سپېڅلي، ساده او روان دي.

د بیټ نیکه مناجات

لویه خدایه لـویـه خـدایـه !	ستـا پــه مـینـه په هر ځایه
غــر ولاړ دی درنــاوي کـې	تولـه ژوي پــه زاري کــې
دلـتــه دي دغــرو لــمنــې	زموږ کیږدی دي په کې پلنې

دا وګړي ډېر کړې خـدایـه!
لـویـه خـدایه لـویه خدایه!

هسک اوځمکه نغښته ستاده	د مــړو وده لــه تـــا ده
دا پالـنـه ستـــا ده خـدایــه!	لویـه خدایه لویه خــدایـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

درناوی- درنښت ژوي- ښاروي حیوانات وده- لویېدنه

سوچه- سپېڅلي نغښتي- تاوکړي، پېچلي وګړي- خلک

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او دغه په هکله دې خبرې وکړي.
۲. متن او شعر دې په زده کوونکو باندې د املا په توګه ولیکي.
۳. په متن کې راغلي صفتونه دې په نښه او زده کوونکي دې په کتابچو کې ولیکي.
لکه: (لویه، مشهور، سوچه، پخوانی، تاریخي، سپین، ساده، روان) اونور...

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او شعر دې په یاد زده کړي.
۲. دا لاندې جملې دې د درس په پوهېدو سره بشپړې او په کتابچو کې ولیکي.

الف. ببټ نیکه له مشهورو نیکونو څخه و چې په .... او .... هـ. ق کلونو دسلیمان د غرونو په لمنو کې اوسیده!

ب. تر ټولو پخوانی کتاب چې د ببټ نیکه نوم او اشعاریې راوړي د .... کتاب دی.
چې ....لیکلی دی.

زده کوونکي دې په دې لاندې جملو کې صفتونه په نښه او په خپلو کتابچو کې ولیکي!
د ببټ نیکه د مناجاتو له مخې معلومېږي، چې د ده اشعار ډېر سپېڅلي، ساده او روان دي. د نورو ژبو کلمې یې هم په کې نه دي راوړي. سوچه د پښتو ژبې کلمې یې کارولې دي.

ارزونه:

۱. زده کوونکي متن لوستلی او د املا په توګه یې لیکلی شي؟
۲. زده کوونکو ببټ نیکه وپېژانده او له شاعرۍ سره یې آشنا شول؟
۳. زده کوونکي د ببټ نیکه مناجات له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دا کلمې لومړی معنا او بیا دې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

لکه: درناوی، ژوی، بورجل، مېشته، وده

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ د یرشم لوست

د فعل رينبه

موخې:

۱. د فعلونو د ريښو پېژندل.
۲. په فعلونو کې د ريښو ارزښت.
۳. په ليکلو او لوستلو کې د فعلونو سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. تاسو څه فکر کوئ فعلونه هم ريښې لري؟
۲. ستاسو په نظر ريښې د فعلونو په جوړښت کې مهمې دي؟

د فعلونو ريښې:

ريښه د فعل اصل او بنسټ دی او د فعل هغې برخې ته ويل کېږي، چې تاړي يا وندونه ور پورې ونښلي او نورې کلمې ترې جوړې کړي.

لکه: د (خوړ) کلمه د يوې ريښې په شکل په نورو مثالونو کې وګورئ:

خوړلی، وخوړ، خوړلی و، خوړلې ده، خوړونکې، خوړل شوی، وبه خوړلی شي خوړلی به وي.

لکه: څنګه چې ريښه د فعل اصل او بنسټ جوړوي. په نومونو کې هم ريښه اصل دی او له تاړو سره نوې کلمې جوړولی شي.

د مثال په توګه د کار کلمه په نورو مثالونو کې وګورئ: کاريګر، ناکاره، بېکار، بېکاره، کارکوونکې، هم کار، او نور....

همدارنګه د زړه کلمه هم په نورو مثالونو کې ليدلی شئ: زړور، بې زړه، نازړه، زړن، زړه سوی، له زړه او نور...

نوي لغتونه:

بنسټ-	تهداب	زړن-	زړور
نازړه-	ډارن- بې هوډه	تاړي -	وندونه
مختاړي-	پېشوندونه	روستاړي –	پسوندونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.

۲. ښوونکی دې متن د املاء په توګه په زده کوونکو باندې وليکي.

۳. ښوونکی دې په دا لاندې کلمو کې ريښه وښيي او په زده کوونکو دې وليکي.

الف. (ليد): ليدنه، ليدونکی ، ليدل، وليد ، ليدلی، وليدل.

ب. (کوت): وکوت، کتلی، کتل شوی، کاته ، کتل.........

ج. (فکر): بې فکره، بافکره، هم فکره، بې فکري........

د. (لاس): لاسي، بی لاسه، برلاسه، په لاس ....

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.

۲. زده کوونکي دې ريښه تعريف، په مثالونو کې څرګنده او په کتابچو کې وليکي.

۳. زده کوونکي دې په لاندېنيو کلمو کې ريښه په نښه کړي.

الف. (پوه): پوهنه، پوهول، پوهنتون، پوهان، پوهنوال، پوهيالی، ناپوه.

ب. (مخ): مخونه، مخکې، مختاړي، مخور، بې مخي، بې مخه.

ج. (سر): سرور، بې سره، له سره، سردار، سره.

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي د ريښو په معنا او مطلب باندې و پوهېدل؟

۲. زده کوونکي کولی شي چې په کلمو کې ريښه وپېژني؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متن لنډيز په کتابچو کې وليکي او هغه دې له مثالونو سره په ياد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه د یرشم لوست

کوچنیان

موخې:

۱. په کینې او رخې باندې د زده کوونکو پوهېدل.
۲. زده کوونکي وپوهېږي چې دښمني او کینه ښه کار نه دی.
۳. دمتن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسو د کینې او حسد په مفهوم باندې پوهېږئ؟
۲. کوم وخت داسې پېښې شوې چې له چاسره مو کینه او رخه پیدا شوې وي؟
۳. ستاسو په فکر کینه او رخه څه ډول عمل دی؟

اروابناد ګل پاچا (الفت) په خپل مشهور کتاب ((غوره نثرونه)) کې لیکلي دي:

((..... زه په ماشومانو کې ځینې داسې لوی خویونه او ستر صفتونه وینم، چې هغه په لویانو کې نشته. هغه کسان چې لویې لري، ځانونه ورته لوی او زورور ښکاري. دخپلې کینې او بغض په وړاندې ډېر کمزوري دي. زه او ته که هر څومره لوی شو، قوت ومومو، په خپلو غلیمانو رحم نه شو کولی. په زورورو باندې قهر او غضب ډېر زورور دي. مګر ماشومان دغه راز نه دي. د دوی په زړونو کې که عناد او کینه پیدا شي، ډېر ژر یې له منځه وړی شي. یوه شېبه وروسته له هغه چا سره مینه کوي، چې مخکې یې ورسره منګولې لګولې.

دا کار لویان نه شي کولی. لوی خلک د خپل قهر او غضب په وړاندې ډېر واړه او کمزوري دي.

دا زور او قوت د کوچنیانو په برخه رسیدلی دی، چې د کینې او عناد اور مړ کړي او دا جهنم په ګلزار بدل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

اروابښاد-	مړ، بښبل شوی	عناد-	کینه
غوره-	په زړه پوري	ګلزار-	دګلو سیمې
حسد-	رخه	بُغض-	کینه

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. د کینې، رخې او د ښمنۍ په کلمو دې پوره څرګندونې وکړي.
۳. متن دې د املاء په توګه په زده کوونکو ولیکي.
۴. زده کوونکي دې په څلورو ډلو وویشي او دوی ته دې دا سې سپارښتنې وکړي:

لومړۍ ډله: دمتن یوه یوه جمله دې ولولي او په تخته دې ولیکي.
دوهمه ډله: په متن کې دې نومونه په نښه کړي، لکه: ګل پاچا اُلفت (خاص نوم)
دریمه ډله: په متن کې دې راغلي (صفتونه) وښیي! لکه: ستر (اصلي صفت)
څلورمه ډله: په متن کې دې مترادفې او متضادې کلمې څرګندې کړي.
مترادفې کلمې لکه: رخه او حسد ـ عناد او کینه
متضادې کلمې، لکه: لویان او واړه ـ زورور او کم زوری

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او هغه دې په لنډ ډول ووايي.
۲. زده کوونکي دې لاندې کلمې په مناسبو جملو کې راوړي.

الف. لویان	د. عناد	ز. قوت
ب. بغض	هـ. کمزوری	ح. ګلزار
ج. زورور	و. مینه	

ارزونه:

۱. زده کوونکي د کینې اورخې په معنا او مطلب و پوهېدل؟
۲. آیا زده کوونکي د کېنې او دښمنۍ په هکله یوه مقاله لیکلی شي؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او خبرې پرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې یوه لنډه مقاله د کینې او رخې په هکله په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې سباته خپلو ټولګیوالو ته ولولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

دغوږونو ساتنه

موخې:

۱. دغوږونو په ارزښت او کتو باندې پوهېدل.
۲. زده کوونکي پوهېږي چې دغوږونو پاک ساتل دروغتیا له پاره ډېره ضروري او حتمي خبره ده.
۳. دمتن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. ستاسو په فکر دغوږونو سلامتي او روغتیا په ژوند کې څه اغېزه لري؟
۲. موږ د خپلو غوږونو دسلامتیا او ساتنې له پاره باید څه وکړو؟

غوږونه زموږ د بدن اساسي برخه ده، چې دهغو له لارې ډول ډول آوازونه اورو، غوږ درې برخې لري:

۱. د غوږ باندینۍ برخه: هغه برخه ده، چې موږ یې له بهر څخه ګورو او د غږ څپې لومړی له دغې برخې سره لګېږي. بیا دغوږ د ننه نلۍ ته چې (د اورېدو دنلۍ په نامه یادېږي) داخلېږي. د دې نلۍ د پاسه واړه ویښتان دي، چې مکروبونه، دوړې او خځلې د غوږ دننه داخلېدو ته نه پرېږدي. د اورېدو په نلۍ کې الله (جل جلاله) یو خاص ډول غُدې پیدا کړې دي، چې سرېښناکه ماده لري. دا غُدې د غوږ په پورتنۍ برخه کې هم لږ غوندې سرېښناکه ماده لري، چې غوږ له زخمي کېدو څخه ساتي.
د اورېدو د نلۍ په دننه برخه کې یوه نازکه پرده ده، چې د غوږ پرده ورته ویل کېږي. کله چې دغږ څپې له دغې پردې سره ولګېږي، نو په کې اهتزاز (رپا) پیدا کېږي. دغه پرده له ډېر تېز اودرانده آوازاو چاودنې څخه شلېدای هم شي.

۲. د غوږ منځنۍ برخه: دا برخه د یوې نلۍ په واسطه له ستونې سره یو ځای شوې ده. د والګي (ریزش) په وخت کې چې د پزې او ستونې د ننه خیرې یا نور شیان را ټول شي، نو د غوږ په دغه نلۍ کې سوی او درد پیدا کېږي، او غوږ په لنډ مهاله توګه بندېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د غوږ دننه برخه: دا برخه بیضوي ډوله شکل لري. په هغو کې یو غړی دی، چې انډول ساتي. د دغه غړي د ننه درې نلونه دي چې د یوه خاص ډول مایع څخه ډک دي.

کله چې د غږ څپې زموږ له غوږونو سره ولګېږي، نو د غوږ په پرده کې رپا پیدا شي. دا رپا د غوږ له منځنیو برخو څخه تېرېږي او مغزوته رسېږي او په دې ډول موږ غږ اورو.

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د غوږونو په ارزښت دې خبرې وکړي.
۲. د غوږونو ارزښتمنې دندې او په سلامتیې کې دې د هغو رول وښیي.
۳. زده کوونکو ته دې په ډله ییزه توګه لارښوونه وکړي چې د پوښتنې ځواب ووایي او بیا دې له هرې ډلې څخه یو تن خپله لیکل شوې پاڼه ولولي.
۴. د غوږونو د پاک ساتلو په هکله دې زده کوونکو ته معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په لنډ ډول دې پرې خبرې وکړي.
۲. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ او د پاراګراف په شکل یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف. موږ غږ د څه شي په واسطه اورو؟
ب. غوږ څو برخې لري؟
ج. موږ غږ څنګه اورېدلی شو؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي دغوږونو په ارزښت او ساتنې و پوهېدل؟
۲. زده کوونکي پوه شول چې دغوږونو ارزښتمنه دنده څه شی ده؟
۳. زده کوونکي متن لیکلی او لوستلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دغو ږونودساتلو او ارزښت په هکله یوه لنډه مقاله په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه د یرشم لوست

ملي يووالی

موخې:

۱. زده کوونکي دې د يووالي په معنا او مفهوم باندې وپوهېږي.
۲. د يو والي په ارزښت باندې پوهېدل.
۳. د متن لوستل او ليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو د يووالي د کلمې په معنا او مفهوم پوهېږئ؟
۲. تاسې پوهېږئ چې يووالی هېواد ته څه ګټې لري؟
۳. د تاسو په فکر موږ بايد د يووالي له پاره څه وکړو؟

يووالی

لکه باغ يو مملکت وګڼه وروره
په کې هر قسم ګلونه بوټي ګوره!
ونې ډېرې خو باغ يو دی که پوهېږې
که کوې بل رنګه فکر ډېر غولېږې
د وه سکه وروڼه لري بېل بېل نومونه
بېل رنګونه بېل غړونه بېل خويونه
مګر دواړه او سپېدونکي ديو کور دي
ديوې سترګې په کور کې سپين او تور دي
(ألفت)

نوي لغتونه:

بېل- جلا
وګڼه- وشمېره، ومنه، قبول کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې شعر ولولي اومعنا دې کړي.
۲. د شعر په مطلب دې خبرې وکړي.
۳. د یووالي په ارزښت دې وغږېږي.
۴. شعر دې د املاء په توګه په زده کوونکو ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او دهغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. لوستل شوی شعر دې په نثر واړوي او په کتابچو کې دې ولیکي.
۳. لاندېنۍ کلمې دې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي:

الف. وګټه
ب. سکه
ج. بېل
د. اوسیدونکي
هـ. ورونه

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي دیووالي په معنا او مفهوم وپوهېدل؟
۲. زده کوونکي دیووالي په ارزښت وپوهېدل؟
۳. زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د یووالي په هکله یوه مقاله ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلوېښتم لوست

دتېرمهال فعلونه

موخې:

۱. د تېر مهال د فعلونو پېژندل.
۲. دتېرمهال دفعلونو د ډولونو پېژندل.
۳. په لوستلو او ليکلو کې د تېر مهال د فعلونو سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو په فعلونو کې د تېرمهال فعلونه پېژنئ؟
۲. دتېرمهال فعلونه له نورو فعلونو سره څه توپير لري؟
۳. د تېرمهال د فعلونو د ډولونو په هکله څه ويلی شئ؟

د تېرمهال يا ماضي فعلونه

هغه فعلونه چې په تېره زمانه کې دکار پېښېدل ونښيي، لکه: ما ډوډۍ خوړلې وه، تا خط ليکلی و.

د تېرمهال فعلونه دا لاندې ډولونه لري:

مطلقه ماضي: چې يو کار مطلقاً په تېره زمانه کې راوښيي. لکه: تاوليد. ما ناک وخوړ. هلک يې پرون وواهه. خط يې وليکه. دوی ولمبل. امتحان يې واخيست.

استمراري تېره زمانه:

چې د فعل دوام يا بهير اوس مهال پورې ونښيي، لکه: تاليده، هلک يې واهه، خط يې ليکه، دوی لمبل، امتحان يې اخيسته، او نور.

نږدې تېره زمانه:

هغه چې اوس مهال ته نږدې وي لکه: ماليدلی دی، پيشوېې وهلې ده، خط يې ليکلی دی، دوی لمبلي دي، امتحان يې اخيستی دی، منه يې خوړلې ده.

لرې ماضي:

چې له اوس مهال څخه لرې وي، لکه: ماليدلی و. هلک يې وهلی و. مقاله يې ليکلې وه. دوی لمبلي وو. آزموينه يې اخيستلې وه. منه يې خوړلې وه.

احتمالي يا شكي ماضي:

چې يو کار په تېره زمانه کې له شک او ترديد سره وښيي. لکه: تا به ليدلی وي. هلک به يې وهلی وي. ډوډۍ به يې خوړلې وي. مور به ويلي وي.

نوي لغتونه:

تېرمهال- تېروخت احتمالي- له شک او ترديد سره
لامبل- ځان مينځل

> **ښوونکي ته لارښوونې:**
> ۱. ښوونکی دې متن ولولي او د تېر مهال دفعلونو د ډولونو په هکله دې څرګندونې وکړي.
> ۲. متن دې داملاء په توګه په زده کوونکو باندې وليکي.
> ۳. په ګروپيزه توګه دې په زده کوونکو باندې متن ولولي، ترڅو دوی په پای کې يوبل ته څرګندونې وکړي.
> ۴. د تېرو زمانو توپير دې په مثالونو کې وښيي، بيا دې زده کوونکي هغه په کتابچو کې وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او بيا دې په لنډه توګه دهغه مطلب ووايي.
۲. زده کوونکي دې په لاندې جملو کې د ماضي فعلونو ډولونه وښيي او په کتابچو کې دې وليکي.

الف. ملاريا يوه وژونکې ناروغي ده.
ب. که لمر نه وای دځمکې پر مخ به ژوند نا ممکن و.
ج. بدني روزنه د انسان د روغتيا له پاره ډېر ارزښت لري.
د. ما فکر کاوه چې تا به د حبيب الله تربې ډېر کتابونه لوستلي وي.
هـ. زه به د پاخون صاحب کتابونه تاته راوړم.

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکو د تېرمهال فعلونه وپېژندل؟
۲. د تېرمهال فعلونه کارولی شي؟
۳. دتېرې زمانې فعلونه له يوبل څخه توپيرولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن په لنډه توګه په کتابچو کې وليکي او هغه دې په ياد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څلوېښتم لوست

د نشه يي توکو اغېزې

موخې:

١. زده کوونکي د نشه يي موادو په اغيزو او زيانونو وپوهېږي.
٢. متن سم ولولي او سم يې وليکي.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آيا تاسو نشه يي توکي پېژنئ؟
٢. د نشه يي توکو په زيانونو پوهېږئ؟
٣. ستاسو په نظر نشه کوونکي خلک سم او مناسب کارونه کوي؟

د تاريخ په اوږدو کې پوهانو د نشه يي توکي په اغېزو ژورې څېړنې ترسره کړې چې په زړه پورې پايلې يې لاس ته راوړې دي. زموږ په چاپېريال کې داسې توکي شته چې ځانته غذايي خواص لري او په بدن کې شحمي، پروتيني، قندي مواد او ډول ډول ويټامينونه منځ ته راوړي، لکه: مېوې، سابه ، غوښې، او نور چې د ژوند د پايښت روغتيايي او سوکالۍ سبب کېدلی شي.

زموږ په چاپېريال کې داسې توکي هم موجود دي، چې نه يوازې غذايي او روغتيايي خاصيت او ځانګړنې نه لري، بلکې ډېر تخريبوونکي او وژونکي هم دي. لکه: چرس، بنګ، شراب، ترياک، هېروين، او نور.

هغه انسان چې يو وخت روغ رمټ، د فکري قوت خاوند ، د غښتلي ارادې او ښو کړو وړو له امله په خپله ټولنه کې د درناوي او باور وړ وي. د دغو نشه يي توکو په کارولو سره دا توان نه لري، چې له ځايه وخوځېږي. دا خو لا څه چې دخپل ځان او يا کورنۍ له پاره زيار وباسي او اړتياوې يې پوره کړي.

دا اخته کسان خيرن، بوی ناک په هر ځای کې پراته، د خپلو کورنيو له خوا شړل شوي او په کرکه ورته کتل کېږي. دوی يوازې دهغو توکو په فکر کې وي، چې اوس يې بې له هغو څخه آرام ژوند نشته. په هره وسيله چې کولی شي حتی د غلا، او وژنې له لارې هغه نشه يي مواد لاس ته راوړي. دا په نشه روږدي کسان ورو ورو خپله روغتيا او سلامتي له لاسه ورکوي او په ډول ډول ناروغيو اخته کېږي.

په لومړيو وختونو کې بې خوبي، سرخوږي، نا آرامي، درنګ ژېړ والي، يا توروالي، د زړه او د سږو سرطان، د پوستکي ډول ډول ناروغۍ او په پای کې په ليونتوب اخته او د مړيني سبب يې ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

چاپېريال- محيط	اخته- بوخت	بقا- پاينبت
کړه وړه- چارې او عملونه	روږدي- اموخته او عادت	سوکالي- آسوده ګي
غښتلی- قوي	هوسايي- آرامي	

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د نشه يي توکو په هکله دې پوره معلومات ورکړي.
۲. د نشه يي توکو زيانونه دې زده کوونکي ته بيان کړي.
۳. د نشه يي توکو په هکله دې د اسلام د مقدس دين په رڼا کې وغږېږي، چې زموږ پاک او سپېڅلي اسلام دا توکي منع کړي، ځکه چې دانسان له پاره تباه کوونکي شيان دي.
۴. ښوونکی دې دا متن د املاء په توګه په زده کوونکو باندې په خپلو کتابچو کې وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه مطلب دې په ساده وينا بيان کړي.
۲. هغه مواد چې غذايي او روغتيايي خاصيت لري وپېژني، لکه: مېوې، سابه، غوښې او داسې نور شيان.
۳. هغه مواد دې وپېژني، چې نه يوازې غذايي او روغتيايي خاصيت نه لري، بلکې تخريبوونکي او تباه کوونکي دي. لکه: چرس، ترياک، هيروين، شراب او نور.
۴. د نشه يي توکو د کارولو زيانونه دې په خپلو کتابچو کې وليکي او هغه دې په ياد کړي.
۵. په دې وپوهېږي چې په نشو روږدي کسان په کومو ناروغيو اخته کېږي، چې په پای کې يې د مړينې سبب ګرځي.

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکو نشه يي مواد او د هغو نمونه وپېژندل؟
۲. زده کوونکي په ټولنه کې د نشه يانو په کړو وړو هم و پوهېدل؟
۳. آيا زده کوونکي د نشه يي موادو د کارولو د زيانونو په هکله څه شی ليکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د نشې په باب د خپلو کورنيو له غړو سره خبرې وکړي او بيا دې يوه لنډه مقاله په دې هکله په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

په ځمکه کې بدلونونه

موخې:

۱. زده کوونکي دې وپوهېږي چې د ځمکې پرمخ او منځ کې لوی او واړه بدلونونه هم منځ ته راځي.
۲. زده کوونکي دې په دې پوه شي چې لوی کمرونه ولې ټوټې ټوټې کېږي؟
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آیا تاسې د ځمکې د بدلون په هکله څه فکر کولی شئ؟
۲. تاسې په دې برخه کې څه اورېدلي چې د ځمکې پرمخ او منځ کې څه بدلون راغلی وي؟

که موږ وغواړو چې یوه لویه ډبره ماته کړو. نو هغه به په مارتول ماتوو او که بې له مارتول څخه بله لاره هم شته؟ راځئ چې فکر وکړو او پیدا یې کړو چې دا لوی کمرونه څنګه ټوټې ټوټې کېږي؟

تاسې به لیدلي وي، چې د ژمي په موسم کې که له اوبو څخه ډک منګی بهر پاتې شي د یخنۍ له امله ماتېږي. کله چې اوبه یخې شي حجم یې زیاتېږي، په لوښي کې نه ځایېږي، نو ځکه منګی ماتوي. د لویو لویو کمرونو، ماتېدل هم کټ مټ همدغسې دي.

کله چې باران ورېږي. د باران اوبه د تیږو او ډبرو په درزونو او سوریو کې ننه وزي. د سړو په وخت کې دا اوبه کنګل کېږي. د ډبرو د ماتېدو لامل ګرځي، په دې ترتیب لوی کمرونه ټوټې ټوټې کېږي.

ځینې نورې عملیې هم د کمرونو او ډبرو د ماتېدو سبب ګرځي. ژوندي شیان، لکه د نباتاتو ریښې همدارنګه اوبه او بادونه د غټو او وړو ډبرو د ماتېدو سبب کېدای شي، چې په پای کې له دې ماتو شوو وړو ټوټو څخه ډېره حاصل خیزه خاوره منځ ته راځي، له همدې امله د سیندونو او رودونو ترخنګه ځمکې ډېرې ګټورې وي. په ځمکه کې دا ډول بدلونونه په ډېره اوږده موده کې را منځ ته کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

ډبره-	تیره	کنګل -	یخ
لوښی-	ظرف	بهر-	د باندې
مارتول-	هغه آله ده چې تیږې پرې ماتوي	کمرونه-	پاڼونه

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په هکله دې پوره معلومات وړاندې کړي.

۲. له هغو بدلونونو څخه دې هم یادونه وکړي چې د سیلابونو، زلزلو، طوفانونو او نورو پېښو په وسیله منځ ته را غلي وي.

۳. متن دې د املاء په توګه په زده کوونکو باندې ولیکي.

۴. د دغه متن په هم معنا یا مترادفو کلمو باندې دې خبرې وکړي.

لکه: دریابونه، سیندونه، رودونه.

ـ یخ، کنګل.

ـ کمرونه، پاڼونه.

ـ ژوندي، ژوي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.

۲. یو یو تن دې لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ووايي او بیا دې هغه ولیکي.

الف. اوبه چې په منګي کې کنګل شي، بیا څه پېښېږي؟

ب. لوی کمرونه څنګه ټوټه ټوټه کېږي؟

ج. که د ډبرو او لویو تیږو په درزونو کې اوبه لاړې شي، بیا څه کېږي؟

د. د ځمکې په مخ او منځ کې بدلونونه په څومره موده کې منځ ته راځي؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي و پوهېدل، چې د ځمکې پرمخ او منځ کې ځینې بدلونونه پېښېږي؟

۲. په دې پوه شول، چې لوی لوی کمرونه څنګه ماتېږي؟

۳. متن لوستلی او مطلب یې په خپلو کتابچو کې لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي، په مطلب دې ځان پوه کړي. بیا دې هغه په یاد زده کړي اوهم دې د متن لنډیز په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري څلوېښتم لوست

فعل د بڼې او شکل له مخې

موخې:

۱. زده کوونکي فعلونه د بڼې او شکل له مخې وپېژني.
۲. دبڼې له مخې دفعلونو ډولونو پېژندل، په لوستلو اوليکلو کې يې سم کارول.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. آيا تاسو فعلونه دبڼې له مخې پېژنئ؟
۲. ستاسو په نظر فعلونه دبڼې او زماني له مخې سره توپير لري؟

فعل د بڼې اوشکل له مخې:

فعل د کار ولو او ويلو له مخې دا لاندې ډولونه لري:

۱. **د فعل اخباري بڼه:** هغه فعلونه دي چې دکار کول يا کېدل په کې د خبر په ډول ښودل شي، لکه: احمد په آزموينه کې بريالی شو. د آريايانو لومړی ښار بُخدي نومېده. بريالي خط وليکه.

۲. **د فعل امري بڼه:** هغه فعلونه چې کار په کې دامر او فرمان په توګه ښودل شي. لکه: دلته راشه! او زما خبره واوره. زما کتاب راوړه! هلکه! ورته ووايه چې اوس مه راځه!

۳. **د فعل احتمالي ياشکي بڼه:** هغه فعلونه چې کار دشک په ډول ښيي، لکه: تابه ډوډی خوړلې وي؟ ته به هغه ته ووايې چې راشي؟ ته به زما يو ښه ملګرى شې؟ ګوندې سباته باران ووريږي.

۴. **د فعل شرطي بڼه:** هغه فعلونه دي، چې کار له يوه شرط سره ښودل شي. لکه: که درس ووايې، کامياب به شې. که وختي له خوبه پاڅېږې، هر کار به دې ترسره شي. که ته راغلې، هغه خامخا وينې.

۵. **د فعل تمنايي بڼه:** هغه فعلونه دي، چې کار په کې د هيلې او غوښتنې په بڼه ښودل شي، لکه: کاشکې ما استاد ليدلی وی. هيله کوم په ټليفون کې راسره خبرې وکړې. کاشکې موږ ټول بريالي شو.

نوي لغتونه:

بڼه-	شکل		
هيله-	اميد ، غوښتنه	تمنايي-	له هيلې سره
احتمالي-	له شک سره	بُخدي-	د آريايانو په وخت کې د اوسني بلخ لرغونی نوم دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او د هغه په هکله دې څرګندونې وکړي.
۲. د فعل ډولونه دې د بېلګو په مټ د مثالونو کې څرګند کړي.
۳. د دغو برخو په هکله دې معلومات وړاندې او زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف. د فعل اخباري بڼې هغه دي، چې ....
ب. د فعل احتمالي بڼې هغه دي، چې ....
ج. د فعل امري بڼې هغه فعل ته وايي: ....
د. د فعل تمنايي بڼې هغو فعلونو ته ....

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د فعلونو بڼې دې په مثالونو کې څرګندې کړي.
۲. زده کوونکي دې دا لاندې جملې د فعلونو په برخه کې وګوري او فعلونه دې د بڼې له مخې وښيي.

الف. ځوانان دې له نشه يي توکو څخه ځان وساتي!
ب. دسګرټو څکول روغتيا ته زيان لري.
ج. که ته پرون راغلی وی، نو دواړو به يو ځای درس ويلی و.
د. کاشکې زما ورور هم دلته وی.
هـ. تا به د احمد شاه بابا له کارنامو څخه يو څه اورېدلي وي؟

د فعل شکي يا احتمالي بڼه ـ امري بڼه ـ خبري بڼه ـ شرطي بڼه ـ اود فعلونو تمنايي بڼه

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي و پوهېدل چې فعلونه د بڼې له مخې کوم دي او څو ډولونه لري؟
۲. آيا زده کوونکي په ليکلو او لوستلو کې فعلونه د بڼې له مخې سم کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې متن ولولي او هغه دې په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا دې هغه په ياد زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست

کار وکړئ سوال مه کوئ!

موخې:

١. د کار کولو په ارزښت د زده کوونکو پوهېدل.
٢. زده کوونکي د کار او بېکارۍ په پایلو باندې وپوهېږي.
٣. زده کوونکي دې وپوهېږي، چې کارکول تر سوال کولو غوره دي.

هڅوونکې پوښتنې:

١. آیا تاسې له کارکولو سره مینه لرئ؟ کوم ډول کارونه مو خوښېږي؟
٢. تاسو څه فکر کوئ چې کار کول او زیار ښه دي که په سوال سره د یوڅه پیدا کول؟
٣. کار کول سربېره له ګټې څخه زموږ روغتیا ته هم کومه ګټه لري؟

یوه ورځ محمود له خپل پلار سره روان و. یوه هلک سوال ترې وکړ. د محمود پلار ترې تېر شو، خو محمود دوه روپۍ ورکړې. لږ چې مخکې ولاړل. پلار یې ورته وویل: بچیه! خیرات ورکول ډېر ښه کار دی، خو ړندو، ګوډانو، ناروغو او بېوزلو خلکو ته زیات ثواب لري.

زه هره ورځ دغه هلک وینم، چې سوال کوي. په سوال کولو روزي پیدا کول ښه کار نه دی. حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) داسې لارښوونه کړې ده: ((خپله روزي د کار او زیار په وسیله وګټئ، سوال مه کوئ.))

له حضرت انس (رضی الله تعالی عنه) څخه روایت دی، چې یو انصاري حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) حضور ته راغی. ویې ویل: ((ای د الله حبیبه! ماته یو څه راکړه.)) رسول الله (صلی الله علیه وسلم) وفرمایل: چې ((په کور کې څه لرې؟)) سوالګر وویل: یوه شړۍ لرم او یوه د لرګي کاسه، چې اوبه په کې څښو. حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) ورته وفرمایل: ((دواړه راوړه!)) هغه دواړه راوړل. حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) وفرمایل: ((دا دواړه څوک اخلي؟)) یوه سړي وویل زه یې په یوه روپۍ اخلم. د خدای (جل جلاله) پېغمبر صلی الله علیه وسلم بیا وفرمایل: ((څوک یې له دې څخه ګران اخلي؟)) بل سړي وویل زه یې په دوه روپۍ اخلم.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) هغه شیان ورکړل او روپۍ یې انصاري ته ورکړې. ویې ویل: ((چې په یوې روپۍ خوراکي شیان واخله او په بله روپۍ یو تبر واخله او ماته یې راوړه!)) انصاري تبر راوړ او حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په مبارکو لاسونو په خپله هغه ته لاستی ور واچاوه. بیا یې وفرمایل: چې ځه لرګي وهه او خرڅوه یې. پنځه لس ورځې دې ونه ګورم. انصاري دا کار کاوه. او له پنځه لسو ورځو وروسته حضور ته راغی، چې حال یې ډېر ښه شوی و. حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) وفرمایل: ((دا کار کول تاته له سوال کولو نه غوره دي، ځکه چې سوال کول به د قیامت په ورځ ستا پرمخ تور ټکی وي.)) (ذغه حدیث)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

سپما- ذخيره　　غوره- بهتر او منل شوی　　تورټکی- عيب او شرمندګي

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په هغه دې خبرې وکړي.
۲. ښوونکی دې په دې هکله خبرې وکړي، چې کار کول زموږ د بدن غړي ښه په حرکت راولي او زموږ سلامتی ته ډېره ګټه رسوي.
۳. ښوونکی دې متن په زده کوونکو باندې د املاء په توګه وليکي.
۴. ښوونکی دې د کېسې مطلب په لنډه توګه بيان او د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) لارښوونو ته دې د زده کوونکو پام را واړوي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او د هغه په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. زده کوونکي دې د لاندېنيو جملو تش ځايونه د چوکاټ په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف. کارکول له .... کولو څخه ډېر بهتر او غوره دي.
ب. کار وکړئ او له چا څخه سوال ....
ج. مسلمانانو ته ښايي......................وکړي او د خپلو متو په زور ځانته روزي پيدا کړي!
د. خيرات ورکول .... ته ډېر زيات ثواب لري.

ګوډانو، ړندو، ناروغانو، او بېوزلو- سوال، کار- کارکول- مه کوئ

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
۲. زده کوونکي وپوهېدل چې کار تر سوال کولو غوره دی؟
۳. زده کوونکي پوه شول چې د اسلام ستر لارښوونکي حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) هم د کار کولو په وسيله د روزي پيدا کول ډېر غوره بللي دي؟
۴. زده کوونکي په دې هم و پوهېدل چې کار روغتيا او سلامتی ته ډېره ګټه لري؟
۵. زده کوونکي د جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې ځواب په خپلو کتابچو کې وليکي او هغه دې په ياد وواېي.
زموږ ستر لارښوونکي حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د کار کولو په هکله څه فرمايلي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست

ځيرک سوالګر

موخې:

۱. د ټوکې په مفهوم باندې پوهېدل.
۲. زده کوونکي وکولی شي چې ټوکې ووايي.
۳. د متن لوستل اوليکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. د تاسو په فکر سوال کول څه ډول کار دی؟
۲. ولې ټول خلک سوال نه کوي؟

يوه سوالګر چې نه يې غوښتل د سوالګر په څېر معلوم شي يو ماښام د يوه کور په څنګ کې د کور تر کړکۍ لاندې ودرېد. کله چې دکور مېرمن يې په کړکۍ کې وليده، پوښتنه يې ځينې وکړه چې: خورجانې! که يوه ستن ولرې اړتيا ورته لرم رايې کړه!

مېرمنې ورته وويل: ((ستن لرم خو که در وايې چوم در څخه ورکه به شي، څکه چې تياره ده.)) سوالګر ورته وويل: ((مهرباني وکړه په يوه ټوټه ډوډۍ کې يې وټومبه را وايې چوه او زه به يې په دې توګه واخلم.))

نوي لغتونه:

سوالګر- سوال کوونکي
ځنې- له هغه څخه
ټومبل- په يوه شی کې ټينګول

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې ټوکه ولولي او دهغې په مطلب دې خبرې وکړي.
۲. ښوونکی دې د زده کوونکو پام دې خبرې ته را واړوي چې سوال کول ښه کار نه دی، ځکه سوالګر شرمېده چې ستن یې پلمه کړه.
۳. ښوونکی دې دا کلمې پر تخته ولیکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې یوه یوه مناسبه جمله ورته جوړه کړي.

الف. اړتیا ب. غوښتل ج. مېرمن هـ. ماښام و. مهرباني

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې ټوکه ولولي او هغه دې په تمثیلي توګه اجراء کړي.
۲. زده کوونکي دې د غو لاندې پوښتنو ته ځواب ور کړي:

الف. سوالګر ستني ته اړتیا درلوده؟
ب. آیا سوالګر په ماښام کې ستني ته اړتیا درلوده؟
ج. سوالګر ولې غوښتل، چې سوالګر معلوم نه شي او ډوډۍ هم لاسته راوړي؟

ارزونه:

۱. زده کوونکي وپوهېدل، چې سوال کول دهر چا له پاره ښه کار نه دی؟
۲. زده کوونکي کومه بله ټوکه د نورو زده کوونکو په مخ کې ویلی شي؟
۳. آیا زده کوونکي متن لوستلی او لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دا ټوکه په یاد زده کړي او په خپلو کتابچو کې دې په ښکلي خط سره ولیکي.

شپږ څلوېښتم لوست

بشردوستي

موخې:

۱. د بشر دوستۍ په معنا او مفهوم باندې پوهېدل.
۲. په زده کوونکو کې د بشر دوستۍ د حس روزنه او پیاوړتوب.
۳. د متن لوستل او لیکل.

هڅوونکې پوښتنې:

۱. ولې موږ ته لازمه ده، چې د بشر دوستۍ په راز وپوهېږو؟
۲. ستاسو په فکر ویلی شئ، چې بشر دوستي په ټولنه کې څه ارزښت لري؟

څرګنده ده، چې انسان په ټولنه کې یو زیار کښ موجود دی او د بشري ستونزو د لېرې کولو له پاره د نه هېرېدونکو خدمتونو وړیا لري. نو باید د ژوند په ټولو چارو کې له یو بل سره مرسته، همکاري او د ستونزو په وخت کې خواخوږي ولري.
څنګه چې موږ انسانان یو نوښتي، چې له انسانانو سره مینه او محبت خپله بشري فریضه وبولو او په دې عمل وکړو، چې هر انسان د عزت او درناوي وړ دی.
په خپلو کړو وړو کې له خوږوا ومناسبو ویناوو څخه کار واخلو. له بلې خوا د خپل بشري توان سره سم له هر انسان سره په زړه پورې او لازمې مرستې وکړو، ځکه چې دا د انسانیت تر ټولو غوره مقام دی.
انسان ته ښایي یوازې د خپلې سوکالۍ او نیکمرغۍ په فکر کې نه وي، بلکې په نورو هم دا پیرزوینه ولري.
وګورئ رحمان بابا د بشر دوستۍ دا لوړ احساس په څومره خوږوالي سره په دې بیت کې ځای کړی دی:

هغه زړه به له طوفانه په امان وي
چې کښتۍ غوندې د خلکو باربردار شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه:

پیاوړی-	غښتلی	تولنيز-	اجتماعي
چاپېریال-	محیط	ستونزې-	کړاوونه
خواخوږي-	همدردي	درناوی-	درنښت
پېرزو-	لورینه	غوره-	په زړه پورې

ښوونکي ته لارښووني:

۱. ښوونکی دې متن ولولي او په دې برخه کې دې معلومات وړاندې کړي.
۲. متن دې په زده کوونکو باندې د املاء په توګه ولیکي.
۳. د رحمان بابا بيت دې معنا او د هغه په هکله دې څرګندوني وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي او په مطلب دې خبرې وکړاي.
۲. په خپلو کړو وړو کې بشر دوستي څه ډول ښودلی شي؟
۳. لاندې جملې دې د چوکاټ په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړي.

الف. انسانان د ژوند په ټولو چارو کې له یو بل سره .... ولري.
ب. په خپلو خبرو اترو کې له .... څخه کار واخلو.
ج. هغه زړه به له .... په امان وي.
د. چې کښتی غوندې د .... باربردار شي.

ښوالفاظو،	خلکو،	طوفانه،	خواخوږي

ارزونه:

۱. زده کوونکي متن لوستلی شي؟
۲. دمتن په مطلب پوه شوي او دبشر دوستۍ په هکله خبرې کولی شي؟
۳. د بشر دوستۍ په هکله یوه لنډه مقاله لیکلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د مرسته، خواخوږي، درناوي او بشر دوستۍ کلمې په مناسبو جملو کې راوړي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلوېښتم لوست

د وطن ترانه

موخې:

۱. زده کوونکي د هېواد په ارزښت وپوهېږي او په راتلونکي مهال کې د زړه له کومې خپل هېواد ته خدمت وکړي.

۲. دلاندې شعر سم لوستل او په معنا يې پوهېدل.

هڅوونکي فعاليتونه:

۱. ستاسو په فکر وطن څه معنا او مفهوم لري؟
۲. ولې په هر چا باندې خپل وطن ګران دی؟
۳. موږ ولې ښايي خپل وطن وساتو؟

دا وطن ودان وطن　　　دا د لوی افغان وطن
دا پر موږ ګران وطن
خاوره دغېرت ده زلزلې لري طوفان لري
غرونو کې بازان لري
شور يې په سيندونو کې　　　تاو يې لويو غرونو کې
مينه يې په زړونو کې
خېژي له سينې، د هر افغان ولولې لري
بلې يې لمبې لري
اوسي افغانان په کې　　　نسل اتلان په کې
واړه سربازان په کې
ځاري يې د غرو او چت سرونه له آسمان سره
ننګ او له ايمان سره

سليمان لايق

نوي لغتونه:

ولولې- شور اوغوغا
بازان- ګوربت
اتلان- قهرمانان
ټاټوبی- وطن يا د اوسيدو ځای
سربازان- سرښندونکي
ځاري- ځارنه يې کوي، يا ساتنه يې کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

۱. ښوونکی دې د وطن ترانه په مناسب وزن سره ولولي او بيا دې معنا کړي.
۲. د وطن د مينې په هکله دې خبرې وکړي.
۳. د نورو خبرو په ترڅ کې دې متل ته اشاره وکړي او د هغه په هکله دې څرګندونې وکړي!
«هر چاته خپل وطن کشمیر دی»
۴. دا شعر دې په زده کوونکو باندې د املاء په توګه وليکي.
۵. دا شعر دې په زده کوونکو په ياد زده کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې ترانه په ډله ييزه توګه په لوړ آواز ولولي!
۲. د دې ترانې هم وزنه کلمې دې پيدا او په خپلو کتابچو کې دې وليکي!
۳. د ترانې مطلب دې په نثر وليکي!
۴. د وطن دوستۍ مينه دې د احمد شاه بابا په اشعارو کې وګوري. هغه دې په کتابچو کې وليکي او له ياده دې زده کړي.

که هرڅو مې د دنيا ملکونه ډېر شي
زما به هېرنه شي دا ستا ښکلي باغونه
احمد شاه به دغه ستا قدر هېر نه کا
که ونيسي د تمام جهان ملکونه

ارزونه:

۱. آيا زده کوونکي د وطن ترانه په ډله ييزه توګه له ياده ويلی شي؟
۲. آيا زده کوونکي د وطن دوستۍ په مطلب و پوهېدل؟
۳. زده کوونکي د لوست کلمو ته جملې جوړولی شي؟
لکه: (ملکونه، باران، سيندونه، تاو، لمبی)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د وطن په هکله يوه ښه مقاله په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا دې خپلو ټولګيوالو ته ولولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا   وطن ته موښکلا
کتاب او قلم   زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما یې ځان   له تانه شم قربان
ته وینه د افغان   ته لوړېه ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد   وطنه ته شې ښاد
مورِ سربښندو په تا   او ساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور یې هم مو ګور   ته پلار یې هم مو مور
ته زړه یې د آسیا   او زما د سترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ یې دآریا   او تاج یې د یما
ځاریږمه له تا   افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعین مرستیال

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library